

Mesi Moti Napano Pol Bivitauiāio Ban Namoneano Lu Nalo Na KORIN Verialiano Moti

Tukunuano bulati na niosi nei

Mesi moti napano Pol jirio ba ban namoneano nalo na Korin, naio jirio bior napano be vite va nalo jumormolu ea namoneano nalo kialo meuliano ea vio na, a naio juvan mēsi nene ban ka rijailo. Yimo lu na Korin, Pol naruei jikario.

Korin be buruñara komeli tai na tomu nalo na Kris kialo, a be bulu komeli na tanobuku nei Akaia, napano jo yetano ka Romo. Be tomu miroano na venuo doldolu nalo ea vio na, a naio be vio tai napano tomu nalo amijikia vatitigio ea tivelinio na vioruru, a ea tivelinio na kialo bajago moruo nalo. Tomu nalo na yetemeriba amijikia vatitig tomu nalo na vio na bior kialo bajago va nalo a bior kialo lotuano napano aju amilotu ka atua miroano doldolu nalo.

Vite burtumoruo nalo napano Pol beriio ea mēsi nei jibenei:

jo berii vite va napano tomu nalo na yimo lu
aju beve terakurano,

jo berii vite va nei napano nalo aju amila bova
bija tira,

jo beridoŕe kialo vikadeniano nalo ea tivelinio
na soriano,

jo berii tivelinio na sinaniano napano toro
jo jiano ban tavoro nalo. Mia naio berii

m̃arabo memedu ka atakioo ea lotuano ea
 yimo lu,
 jo berii moroano nalo napano Niununo Lu jian
 ban yimo lu,
 a jo berii bajago nene na napano toro mijikia
 meul bereio.

Pol berial ka naio mijikia vatitig kialo vite va
 nalo bija kialo vikadeniano nalo, a berial ka Yesu
 kiano ioluanou vou ga jian veridoŝeiano banlo.

Ea mirano duelimo ba tolu [13] naio berii
 bajago na tiniedo titii Atua vija tomu nalo laka,
 nina bajago na bo laka ka Atua kiano tomu nalo
 atakioo. Yati nei tomu nalo amijika vatitigio,
 jovulu torogio nalo na niosi nei.

Torogio nalo na niosi nei

Iliano moti 1:1-9

Tomu nalo ea yimo lu abeve terakurano 1:10—
4:21

Bajago va bija tira, a meuliano na m̃aratavo
5:1—7:14

Namoneano nalo bija tomu nalo napano maka
ajikia Atua 8:1—11:1

Namoneano nalo kialo m̃arabo nalo na atakioo
ka alotu 11:2—14:40

Yesu meul bereio, a tomu nalo napano amonea
naio amijikia ameul bereio 15:1-58

Veru na asian va van namoneano nalo na
Yutea 16:1-4

Iliano maariano 16:5-24

*Pol jo Eveso, naio berenio vorvoruano ban
tomu nalo na Korin*

¹ Bilbilu nalo na Korin, kiniou napano nebi-
itauia m̃esi nei biedu ban kamiu, kiniou Pol,

napano Atua jidom ka nemei neve Kristo Yesu kenerinio kiano atevi tai, ana naio bio kiniou, bitirilar kiniou ka navakar imãuano tibe na.

Kiniou nojoa vio nei bija kiado bilbilu nei Sostinis, ana kumemi juo nuberenio kavijo bo ðeli bogiano bo ban kamiu nonovio, ² ea Atua kiano namoneano nalo ea burumãara komeli na Korin. Kamiu na naruei Atua bio kamiu ka kumei kuviasol vija kiano namoneano lu dolu nalo, napano vio reraio ea vio nonovio nalo aju amilotu naio napano mila kito robe lu vatitig bo ruei, nina Yesu Kristo napano naio be kito nonovio kiado Tubo.

³ Kumemi juo kenememi volkouano ka Tubo Yesu Kristo kiano tiniememiano a karamãado Atua kiano tumãaroiano atu vija kamiu.

Pol berenio siva ka Atua kar tomu nalo na Korin kialo viekouoiano

⁴ Nemial jibe ka bogo na kube Kristo Yesu kiano tomu nalo, Atua kiano tiniememiano jo mirãau toru ea kenemiu meuliano, ana bogo nonovio nojo neber siva laka kanio.

⁵ Kamiu kumitu kubinimei bo laka ea tivelinio na verialiano na Ioluan Vou, ana kumitu kubinimei mave ea tivelinio na kenemiu jikiaiano, a ea tivelinio na bajago novo nonovio dolu. ⁶ Bogo napano nemial tena, nemialio jibe napano kiaku imãuano nalo re nua na, napano neberloglog Kristo ka kamiu, vonganei naio jo bar mãarati toru.

⁷ Jidomiano nalo a moroano nalo napano Niununo Lu no jo jianio, maka tai napano maka kuvokario vo, ana kumitu kumirãau bijalo bo

laka, bior napano kumitu kumisirarag ka kiado Tubo Yesu Kristo mijikia riyotuba bereio ea vio yetano nei.

⁸ Naio maka riyotuba vo, mia jo miija kito julaka ka rotu sikili rivano-o rivokar legiano maaro nene, mia bogo napano rotua Atua mirano naio mila napano maka tokoriano toa kito.

⁹ Atua berkar ruei ka riviekokoa kito, mia romijikia rovarkar tiniedo rivu ea kiano iliano nei, bior napano naio bio kito, midu kito miasol kito robe bilbilu novo nalo bija kenerinio, kiado Tubo Yesu Kristo.

Namoneano nalo aju aburuburevurelo laka

¹⁰ Kiaku māratavo, Yesu Kristo kiado Tubo kiano terati nalo, kiniou nojidom nevika sikili van kamiu ea siano, ka kamiu kuvila von ka kuvila kamiu ka kumei ve takurano bereio. Bova napano kumitu kuburuburevure kamiu, mia kenemiu jidomiano a kenemiu iliano monoka ve takurano ga.

¹¹ Neber iliano nalo na, kar nalo napano aju kea ea toro nei Kloe kiano vio nalo abinimei aberial ban kiniou ka siniabu nalo aju iviso kean kamiu, kuruaku nalo a kuvivinioku nalo.

¹² Nomijog napano kamiu terakurano kumitu kuber kenemiu bagaro nalo. Peli tai berinavo “O, kiniou natakisor Pol,” p̄eli dolu river “O, kiniou Apolos kiano,” p̄eli tai bereio, river “O kiniou neiasol Kevas kiano bagaro.” Ana tealō bereio nalo abitirilar kialo bagaro dolu na tertelisu nalo, abuku bulag dolu nalo, aberenio “O, kumemi ga nube tomu na Kristo kiano riano.”

13 ?Ei, venia na kamiu kumila jibe na? Peli bo ka rotivirivi Kristo ea niati, ratankanio ea kenemiu bagaro na tertelisu nalo tibe na? Peli tealo ajidomii aber nalo abe kiniou Pol kiaki, tibe napano aber kiniou naruei napano najakilele ea m̃akolkolo ka nalarurlo? Peli tealo tinielo bobogia napano abaruei ealo ea Yesu siano, mia nalo ajidomii aber abaruei ealo ea siaku?

14-16 Jibe na, nemial bo ga ka nanua na kiniou nala re varueiano ea kamiu tai leleio, p̃eli naljuo nei Krispas naio Kaias ga, a riano, tinieku bobogia, nabaruei bunu ea Stevanas bija nalo na ea kiano m̃aratavo, a maka bunu nosidomkar vonganei ka nalo na ga p̃eli ta bunu bereio. Kiniou neber jibe na bior napano ver nala varueiano ea kamiu ve va moroano, p̃eli nalo atumolu atu ail vevavin ka garuei, atu averinavo “!O, kumemi naruei, Pol baruei ea kumemi ea siano!”

17 Jibe na bova na, bior napano Kristo maka tuvan kiniou nemei navaruei ea tomu nalo, mia miila kiniou nebinimei ka noioliolu ka kiano Ioluano Vou vanlo. A bogo napano nojo nomioliolu jibe na, maka nala vija moroano na masouano na yetemeriba nei, mia nemila bija moroano na Kristo kiano m̃akolkolo.

Kristo berial Atua kiano masouano a kiano moroano

18 Ana tomu nalo napano aju ajakii m̃arabo na vakovioiano, amijog iliano na, Kristo kiano m̃akolkolo, jibe titai na vovuiano ealo, mia kito napano roju rajakii m̃arabo na meuliano,

romijog iliano na, Kristo kiano m̃akolkolo, jibe Atua kiano moroano ka rilarur kito.

¹⁹ Nina jibe iliano tai ea Vivitauiano Lu, napano Atua berenio jibe nei, berinavo

*Mia kiniou nouedom masouano den nalo napano
ajidomii aber abe masou,*

*mia notuko vio ka jikiaiano ea nalo napano
ajidomii aber amijikia vite. Ais 29:14*

²⁰ A iliano na be riano laka, bior napano robittii yetemeriba, romijikia rovika tibe nei, rever: ? Kiano tomu na masouano nalo, nalo be? Tomu nalo napano amilakakar vatitig jikiaiano nalo napano ajua niosi nalo, nalo be? ?Tomu nalo napano amijikia aberii jidomiano dolu nalo napano aju jeliviv vonganei, nalo be? Romial jibe maka atu na, a romial jibe Atua mila masouano na yetemeriba nei binimej jibe tena vovuiano tai bereio ruei.

²¹ Atua ga naio be masou, a ea kiano masouano, naio mila ka masouano na yetemeriba nei maka rijikia rila toro rijikia naio. Mia naio mial bo lie ka rila napano kenememi ioluano nalo napano tomu nalo aju ajidomiio aber be vovu ga, mijikia rilarur toro kiano meuliano napano moneaio.

²² Kulo Ju miroano maka asidom amonea, aju aberenio ver nuvila aial vremesiano nalo, mia atikar ka amoneaio, a kulo Krik miroano maka asidom amoneaio, aju aberenio ver nuvil rimemedu ea kialo jikiaiano moruo nalo, mia nalo atikar ka amoneaio, ²³ mia maka nuvitu nuvila tibe na kalo. Kumemi numitu numioliolu ka Yesu ga banlo, nuber naio m̃aro ea m̃akolkolo

kar kialo kariano nalo, mia iliano na, kulo Ju nalo aber maka ajikia amoneaio, a kulo Krik nalo, aber nina iliano vovu ga na.

²⁴ Mia ea tivelinio na nalo napano Atua biolo ka ave kiano, jibe kito, napano kito tealo kulo Ju a kito tealo kulo Krik, maka tibe na. Kito rosidomii re ka reial kijokijo dolu, bior napano robitilubar Atua kiano moroano ea Kristo kiano imãauano ruei, a rosidomii re ka rotakii jikiaiano dolu, bior napano robitilubar Atua kiano masouano ea Kristo kiano m̃arabo na milarur kito.

²⁵ Tomu dolu nalo amial ka Atua mijamo ka Kristo m̃aro ea m̃akolkolo, ajidomii aber Atua melukluku ga, mia makanio, tenei berial kiano moroano napano jikili lie loa toro kiano moroano. Nalo amial tenei, ajidomii aber Atua miavovu ga, mia makanio, naio berial kiano masouano napano bo laka loa toro kiano masouano.

²⁶ Kuruaku a kuvivinioku nalo, kuvila von ka kuvisidomii ver kamiu jibe venia na, napano Atua bio kamiu be kanano? Maka kito ve miroano napano ea tivelinio na vitiano na yetemeriba robe masou, p̃eli kito tomu na be p̃irido, p̃eli kito tomu na tortoru.

²⁷ Yetemeriba nei ber kito romiavovu, mia Atua buru kito, ana miñau jel ea kito, jo bar bulag masouano na yetemeriba. Yetemeriba nei ber kito romilukluku, mia Atua buru kito, ana miñau jel ea kito, jo miladom sikiliano na yetemeriba.

²⁸ Yetemeriba nei ber kito robe tomu kurano napano roju yetano ga, mia Atua buru kito, ana

ea miñau jel kito, jo muedom tenalo na buru-
tomoluo napano aju, mila tenalo na abinimei be
kurano.

²⁹ Jibe na, maka toro tai leleio napano mijikia
ridular naio toa Atua mirano, river naio be
masou, ðeli naio jikili, ðeli naio be toro tai, ³⁰ mia
Atua ga be burupati na kiado meuliano vou bija
Kristo Yesu. Naio naruei miila Yesu binimei
jiloglog ñarabo ban kito, ana Yesu bulu bulag
kito mila romemedu ea mirano, robinimei robe
kiano tomu lu.

³¹ Ana bior tenalo na, romial ka iliano tai ea
Vivitauiano Lu be riano laka, napano berenio
jibe nei, ber

*Toro napano jidom rive ñarou, naio mijikia
rive ñarou ga ea venia Tubo milaka naio.
Jeremaia 9:24*

2

*Pol mioliolu ka Yesu kiano ñakolkolo ea Niu-
nuno Lu kiano moroano*

¹ Bilbilu nalo, nua na kamiu maka kuvijikia
Atua kiano iliano nalo, mia kiniou nebinimei
neberialio ban kamiu. A jibe na napano kumi-
alio, bogo napano nebinimei nomila, maka nola
napano navarvar ka iliano terebievi nalo ðeli
toro kiano masouano nalo.

² Nemila kiaku jidomiano jikili ka bogo napano
nojo iviso kean kamiu, mia maka nosidomii
tenalo dolu leleio, a mia noioliolu ga ka Yesu
Kristo, vija kiano ñariano ea ñakolkolo.

³ Nojo bija kamiu, nomijog ka nemelmeluku
laka, nojo nomerou, nojo nomemebiju, ⁴ a kiaku

iliano a kiaku tukunuano nalo maka avujo leleio ka masouano ðeli toro kiano jikiaiano. Mia ea bogo na, kumijog napano kiaku iliano nalo abujolou ka moroano na Niununo Lu,⁵ ana mila na kenemiu viekouoiano maka sikili tua toro kiano ilimasosouano, mia jikili jua Atua kiano moroano.

Atua kiano masouano

⁶ Be riano napano kiaku iliano maka rivujo ka ilimasosouano na yetemeriba nei, ðeli jikiaiano ninio nalo napano tomu na tortoru na yetemeriba nei ajaaro kanio, mia naio bo ga, bior napano yetemeriba nei bija kiano tomu na tortoru mia ava ańaro ga. Mia kamiu napano kenemiu jidomiano meruo bo, kubitilubar napano kiaku iliano bujo vatitig ka Atua kiano masouano nalo.

⁷ Kiano masouano na, naio midu vatitigio bo ju beamu karina jii yetemeriba nei, mia masouano na juluku ju vatitigio banbano-o, mia tomu nalo maka ajikia leleio, a vonganei ana maluvo ea kito medave jibe ilivuiano na toru tai napano Atua jianio ka rila rivu ka kito.

⁸ Ana kiano masouano na maluvo ea kito ea mńarabo napano Yesu binimei milarur kito, mia tomu na tortoru na yetemeriba nei maka avitilubar tenei, ana amidu Yesu, napano naio be Tubo na toru na mermerano na tiniabene, ajilan naio jaklele ea mńakolkolo mńaro.

⁹ Tomu nalo maka avitilubar Atua kiano jidomiano tibe na, naio jibe Vivitauiano Lu tai, napano berenio jibe nei, berinavo

*Tenalo na bo napano toro mirano maka lele rialio,
 ðeli maka lele toro tiliniene rijogio, ðeli toro
 kiano iviso maka lele sidomiio,
 mia tenalo na naruei Atua mila vatitigio ju ka
 kiano tomu nalo napano tiniel jii naio. Ais
 64:4*

¹⁰ A kito, romijikia ilivuiano nalo na, bior napano Atua Niununo napano bitilubar tenene nonovio, a mijikia Atua kiano jidomiano lukluku nonovio, naio berialio ban kito.

¹¹ Jibe ka ga kito kulorinio, napano toro dolu maka rijikia venia joa kiado jidomiano, mia niunudo ga mijikia vatitigio bo, mia be verare bunu ka Atua. Kito maka rejikia venia na jua kiano jidomiano, mia Niununo mijikia, ana berialio ka kito.

¹² Maka niununo tai na yetemeriba nei ga napano riverialio ka kito, mia Niununo Lu nei napano jaluvo den Atua binimej, naio naruei mila kito robitilubar vatitig jidomiano nonovio nalo napano Atua jo jian ban kito.

¹³ Tibe na, bo ka kuvitilubar bunu ka kenememi iliano nalo napano abinimej ea kamiu, maka ea toro kiano masouano, mia Atua kiano Niununo ga berloglog ka kito. Jibe na, numitu numidu Niununo Lu nei kiano ilirianiano nalo, ana numisian ban kamiu napano Niununo nene joa kenemiu meuliano rui. ¹⁴ Toro napano Niununo maka toa kiano meuliano, naio maka rijikia rivitilubar tenalo na Niununo, naio jibe joa kia ga melijokouo, ana maka rivokar leleio moroano nalo napano Niununo jianio. ¹⁵ Toro napano Niununo joaio, mia mijikia rivitilubar

vatitig vite nonovio, mia toro napano Niununo maka toaio, naio maka rijikia rivitilubar vatitig venia joa toro kiano meuliano napano Niununo joa naio. ¹⁶ Iliano Lu berenio jibe nei, ber

Maka toro tai leleio napano naio mijikia venia joa Atua kiano jidomiano, maka toro tai leleio napano mijikia verloglog vite van Atua. *Ais 40:13*

Iliano nei be riano laka, mia ea kito napano Niununo joa kito, romijev Kristo kiano jidomiano ruei.

3

Bova ver baravoiano jo iviso kean namoneano nalo

¹ Ea bogo napano nojo bija kamiu nua na, no-jidom neil vatitig vija kamiu, tibe napano kamiu tomu nalo napano Atua kanano Niununo joa kenemi meuliano ruei, mia makanio. Namial ka maka kuvare vo, ana mila nemil ban kamiu jibe ka kamiu tomu nalo na yetemeriba kia ga vo, napano ea tivelinio na kenemi meuliano bija Kristo, ajibe kiritete nalo kia ga vo.

² Jibe na, nabagan kamiu ka yu ga, maka nejikia nesian sinaniano na jikili van kamiu, bior napano maka kuvare. Mia bokar banei, nemial jibe maka kuvare vo, ³ bior napano bajago miroano na yetemeriba aju iviso kean kamiu kia ga. Peli kamiu maka kuvitilubar, mia bogo napano jokuano a baravoiano ju kean kamiu, ber peli kumitua melijokouo kea ga vo, kenemi bajago ajibe toro ga kiano bajago.

⁴ Meravo laka ka kamiu jibe na, bior napano kumitu kuburu vurevure kamiu kea ga. Kamiu tealo kumitu kuberii kiniou, kuberinavo “O, kumemi numisidom Pol, kumemi nuvitakisor naio,” a kamiu tealo aju aber bilbilu nava-gadeano nei Apolos, aberenio “O, kumemi numisidom Apolos, kumemi nuvitakisor naio,” mia jidomiano kinkin jibe na naio be toro kiano jidomiano ga.

⁵ Verver kuvisidom kuververii kumemi juo Apolos siememi, bo ka kuvisidomiio vatitig ka kumemi juo nube toro na jumabe? Kumemi juo nube Tubo kiano toro ga, ka nuvila imãuano napano naio midu joa jumememi, ka rila ka kamiu kuvijikia kumonea naio. ⁶ Ea tivelinio na imãuano nei, kiniou naruei napano nemebija kurukuti, a Apolos naruei napano naio se toti nene, mia Atua ga napano mila burupati binimei toru bar m̃arati. ⁷ Naruei monoka rovitilubar ka toro napano mebija kurukuti a naio napano se toti nene, naljuo maka leleio ala titai na toru, mia naio napano mila burupati binimei toru bar m̃arati, naio naruei mila titai na toru. ⁸ Mia kumemi juo, napano tai mebija kurukuti, a tai se toti nene, kumemi juo numimãu be verare ga, a mia kumemi juo nuvijev kenememi jidomiano rimemedu ka kenememi imãuano. ⁹ Maka tibe napano kumemi tai naio bo, tai naio bova, mia kumemi juo nube tomu na imãuano vei na Atua kiano, a kamiu jibe borotano napano kumemi juo numitu numimãu eaio.

Peli kijokijo dolu tai nene bereio, nemijikia never ka kamiu jibe yimo tai napano Atua naio jo miñaukanio.

¹⁰ Atua mije jikiaiano novo ban kiniou, ana nomiñau jibe toro tai napano bari nai ka iñauano, nomiñauka burupati yimo novo tai nene napano jikili bo ju. Mia iorou, maka kiniou napano nevitirilar yimo toa burupati neibano, mia bilbilu dolu nei binimei jo miija ka riñauka yimo. A kamiu tealo dolu bereio kumijikia ku-viija ka kuvimñauka yimo toa burupati neibano, mia toro napano mila jibe na monoka vitikar vatitig kiano bajago na iñauano. ¹¹ Naio monoka rila von re ka ridu burupati dolu tai bereio, bior napano kiniou nomidu burupati na memedu ruei ju, napano naio be Yesu Kristo. ¹² A bogo napano amimñauka yimo mave ea burupati yimo nene, ðeli tealo amimñauka niogo ðeli veriniogo ðeli veru jikili, ðeli tealo amimñauka iesi ðeli surukiaro ðeli maburi. ¹³ Mia iorou, sebi na legiano maaro rila von sisen veve kialo iñauano nalo, rila iñauano napano nalo amimñaukaio, rimaluvo ea vio medave. ¹⁴ Ver sebi rivokar yimo napano toro tai bitirilar joa burupati neibano, ana ver maka rijikia sisen lele ga, yimo jikili ju bo ga ju, mia toro nene rijeve jidomiano novo tai. ¹⁵ A ver toro dolu tai, sebi sisen nonovio kiano iñauano, mia toro nene milaluvu nono vite. Vaataro mia sebi mijikia sisen bin naio toro na iñauano nene bunu, ana ðeli milarur naio buro den sebi nei, milarur kiano meuliano.

16 A kamiu monoka kuvitilubar ka yimo neibano napano abitirilar joa burupati nene, naio be kamiu namoneano nalo, a jibe yimo na volkouano lu tai na Atua kanano, napano kiano Niununo jo joa joomo eaio. 17 Atua kunuano na volkouano nene, naio be kamiu ga, a ver toro tai jidom rila bulag yimo nene, mia Atua rivelar naio garuei, bior napano kiano yimo na volkouano nene be lu laķa.

18 Monoka kuvidu venia napano nojo neberenio nei, maka rivu ka kuvisidomii kuver be titai iakurano ga. Ver kamiu tai ber naio be masou bo ea jikiaiano nalo na yetemeriba nei, bo lie ka naio tuvan jidomiano sibusibiano nalo na atu. Ea tivelinio na jikiaiano nalo na yetemeriba nei, naio monoka rila naio tibe toro vovu tai ga, ana ver rila tibe na, mia naio mijikia ve masou vatitig ea Atua kiano jikiaiano. 19 Ea Iliano Lu, kito romial iliano tai napano jiloglog ber masouano na yetemeriba nei jibe vite vovu tai ea mirano Atua, napano berinavo jibe nei, ber

Nalo napano ajidomii aber abe masou bo ea yetemeriba nei, ajidomii aber amijikia vite, mia ea Atua mirano, nalo abe vovu ga, naio bitilubar vatitiglo rui. *Jop 5:13*

20 A iliano dolu tai bereio jibe nei, napano berenio

Tube bitilubar vatitig kulo masouano na yetemeriba nei kialo jidomiano, ber nalo abe kurano ga. *Iouano 94:11*

21 Tibe na, monoka rove m̃arou re ka jidomiano nalo na yetemeriba. Nalo maka ajikia ala

vite tai rivu ka kamiu leleio, bior napano Atua jian nonovio kiano ilivuiano novo ban kamiu ruei.

²² Kiniou Pol bija Apolos a Kevas, kumemi numila iñauano novo ban kamiu ruei, a vonganei yetemeriba nei joa jumemiu. Peli kumeul ðeli kuñarmãaro, ðeli kumitu vonganei ðeli kuvitu ea bogoti napano ju ka rimei, mia vite nonovio be kenemiu ruei, ²³ a kamiu kube Kristo kiano, a Kristo naio be Atua kiano.

4

Pol bija Apolos kialo iñauano, jibe Yesu kiano atevi nalo

¹ Tibe na, kamiu kuvidu re kumemi nuvitu mave, mia bo ka kuvitii kumemi tibe tomu nalo na Kristo kiano iñauano ga, napano naio bar Atua kiano ililukuano nalo ban kumemi, ka nuverialio ka nalo napano maka ajikiaio.

² A vite tortoru napano jua kene-memi jidomiano, kumemi numijikia ka monoka nuviekar vatitig ea iñauano nei napano kenememi toro na toru midu jua jumememi.

³ Maka nosidomii ñelea ka ðeli kamiu kumisidomii jumãabe ea kiniou, ðeli tomu nalo atibure kiniou tumãabe, a kiniou bunu maka noto nevitvitii kiniou bereio ka kiniou jibe na ðeli jibe nei.

⁴ Ee, ðeli nebitii ka nomimãau bo ga, mia nina kiaku jidomiano na ga na. Kiaku jidomiano na maka rijikia rila kiniou ka nomemedu, mia Tubo ga naio be toro memedu ka tibure kiniou.

⁵ Tibe na, kito rala soĝeli re ka rotibure toro dolu, mia monoka rotu rorea Tubo ka rimei bereio ea kiano legiano nene na tibureiano. Ea bogo na, mia naio rivar vite nalo napano ajuluku ea melijokouo, rila amalmaluvo ea mermerano, a mia naio rivar jidomiano nalo napano ajuluku ea toro kiano iviso, rila amalmaluvo ea mirano vio. Mia Atua rivitivitii vite nalo na, ana mia sian iliano van tomu nalo rimemedu ka venia napano naio mialio ea kialo meuliano.

⁶ Bilbilu nalo, iliano nalo napano nojo neber ruei na, nojo neberii laka kumemi juo Apolos ga, ana nemila jibe na bior napano nojidom neverloglog vatitig kamiu, ka kuvitii re ve dolu ea kenemiu naverloglogiano nalo. Kamiu tealo abe m̃arou bior naverloglogiano ea kialo burukuti, a nalo aju abitii bova ea naverloglogiano na nalo dolu kialo, mia maka rimemedu tibe na.

⁷ Kamiu kubiniu kube verare ga, maka kuvu lie tovulu nalo dolu, a ver vite tai na bo joa kamiu, maka kamiu napano kumim̃aukanio. Atua ga mijevio ban kamiu jibe jidomiano tai, ana tibe na bo ka kuvil re m̃arou riviorio bereio.

⁸ Ee, nemijikia ka kumitu kuber ĩeli kube sanibaiano ka vite novo nalo na Atua kiano ruei, a kumijog bo, kuber ĩeli kamiu kube kiano tomu na tortoru ea yetemeriba nei ruei, napano kubuku kumemi numitu iorou laka. Ver be riano ka kubinimeĭ jibe ka Atua kiano parinio tubo nalo ea yetemeriba nei, bo lie vo, mia neber ĩeli maka tibe na.

Ana ver bogo tai tibe na, ĩeli maka kamiu ga na, mia Atua rial ka kumemi juo bunu nubare

ka nuvitutano mave vija kamiu ka rotilan vuu ka kiano tomu nalo.

⁹ Ana vonganei, kumemi atevi nalo maka nuvitua vio novo na jibe na. Jibe napano Atua midu kumemi numitutano maariano laka, napano tomu nalo na yetemeriba bija agelo nalo bunu abiti niege kumemi, jibe napano kumemi nube verare ga ka tomu na bova nalo napano amijev vironiano na m̃ariano banlo.

¹⁰ Numitu nubamenea Kristo, numila kiano iñauano, ana kulo dolu nalo amial kumemi jibe vovu kija ga, ana aju aberii kamiu aber kube masou vatitig ea Kristo kiano meuliano. Nalo abitii ka kumemi niabememi mave, ana aberenio kamiu be ãirimiu. Nalo amilkuei ka kumemi, ana amidu kamiu kumitu mave.

¹¹ Kumemi maka tibe kamiu leleio, bior napano jikar nua binimei bokar vonganei jijer kumemi, midoujer kumemi, maka kenememi kulum̃arauo novo tai, numitu nubiniua bogokouo nalo, maka kunuememi novo nalo ka nuvituaio, ¹² a numitu numeul ea iñauano na jumememi ga. Tomu nalo amiolua kumemi, ana numilivu kalo ga. Nalo amila bulag kumemi, mia numituvan ga. ¹³ Nalo amil bova ea siememi, ana numila von ka nuvila bilbilu rivu vijalo ga. Numila bo jibe na, mia nalo amila kumemi jibe niamiamo tai ga na yetemeriba nei. Be riano, binimei bokar vonganei nalo amial kumemi jibe kurano ga.

Pol bika ka nalo aue jaano

¹⁴ Bo ga, maka never iliano nalo na ka rila kamiu kuvimou, bior kumitibe ka keneriku nalo, napano tinieku jii kamiu laka, ana nojidom neverloglog vatitig kamiu.

¹⁵ Nemijikia ka tomu na tortoru nalo miroano napano abitika kamiu a amijai kenemiu mon-eano ea Kristo, ana bo tiniemiu maio ka kiniou takurano ga jibe karamemiu. Kiniou nebe moti na nomidu Kristo kiano Ioluanou Vou binimei ea kamiu, ana kiniou nojibe karamemiu ea kenemiu meuliano bija naio.

¹⁶ Jibe na, nemialio memedu ka noil van kamiu, nejikili ka kamiu ka kuvila von kuvue jaaku kija beamu.

¹⁷ Jidomiano na naruei mila nojidom noiila Timoti riviedu ea kamiu. Nemial jibe Tubo juvan naio ban kiniou jibe keneriku tai ga, bior napano naio biekouo julaka ea iñauano nalo a tinieku jii naio laka. Naruei bogo napano mia naio rimaluvo kean kamiu, nojidom ka naio rila kamiu kuvisidomii vatitig bereio kiaku bajago nalo na nemiel najakisor Kristo, jibe napano nojo neberloglog ka tomu nalo ea taara na nalotuanou nalo napano nojo nejeliviv ealo.

¹⁸ Kiniou nemijikia ka bogo napano kumial ka maka bunu namaluvo kean kamiu, kamiu tealou amila von ka adulo atu mave ruei.

¹⁹ Mia bo ga, bior napano ver Tubo rijamo ka van kiniou, mia namaluvo kean kamiu vesiou re. Ea bogo na naruei, mia maka nosidom nojog nalo na kialo iliano, ana mia nojidom neial ka kialo moroano ka ala iñauano jikili jumabe.

²⁰ Nina bior napano toro kiano iliano maka ve titai ea Atua kiano navenatuboiano, mia Niununo kiano moroano naruei naio be vite na toru.

²¹ Bo ga, nojidom ka kamiu kuvisi-domii vatitig beamu, ver bogo napano namaluvo kean kamiu, mia tumabe? Ver kuvisidom, nemijikia nevedu vija iliano kouo nalo na baravoiano van kamiu, mia bo ka kuvidu kenemiu jidomiano totano beamu vo, naruei mia nemijikia nevedu vija iliano na melokloko nalo ga, ea bajago na tini-etiano.

5

Bajago va ea taara na nalotuano

¹ Iliano binimei bokar tilinieku ber vite tai jo iviso ka kamiu napano kiriniagiago laka. Nalo aber kamiu tai, karamano ba joro ka tira dolu tai, ana iorou, toro na bina ka karamano koano tira neibano binimei jo bijaio. Be riano na, tomu na melijokouo maka ajikia ala bajago na, mia jumabe kamiu namoneano nalo tai joma milaio?

² Kamiu namoneano nalo kumitu kumidular kamiu, kuber kumitu kumiñau bo, mia jumabe kumitu kumituvan bajago na jibe na jo ba iviso kean kamiu? Bo ka kuvijog rivova ka vite nei, a bo ka kuvukular toro na den kenemiu taara na nalotuano.

³ Ee, be riano napano vonganei kiniou nojo ea vio nei koalabo den kamiu, ana ea niunuku nomijog jibe nojo bija kamiu ga. Jibe na, ea Tubo Yesu siano, noberial toro na kiano tibureiano tai jibe napano nojo nejikili noju ea miremiu.

⁴ Jibe na, bogo napano kamiu kubinimei vio takurano bereio, monoka kuvitii ka jibe niunuku jo bija kamiu, a monoka kuvijikia ka Tubo Yesu bunu jo bija kiano moroano, ⁵ naruei monoka kuvukular toro na den taara na nalotuano. Naio monoka taluvo bereio, rivan bereio ea yetemeriba ea Siñaro juñano, ana bo ka bajago na kariano nalo na yetemeriba ala naio rijog rivova rivano-o, ðeli iorou mia naio rimeii bereio, ka Tubo saaro ka rilarur niununo ea bogoti na maaro.

⁶ Bilbilu nalo, maka rivu napano kumitu kube ñarou laka ka kamiu, kuber kumeravo, bior napano niamiamo nei jo keano vo ea kamiu. Kamiu kumijikia ruei ka isi telisu ga, mia mijikia rila joko nonovio nalo riyuku.

⁷ Tibe na, bo ka kuvar bulag isi na bova nei napano jua kamiu, ka kamiu nonovio kumijikia kumei kumeravo vatitig bereio. Kito monoka rosidomii jibe ka ga napano kulo moruo nalo aju amila sida ka nunu kenerinio ka avar bulag kialo kariano, vonganei Kristo binimeii ñaro ea ñakolkolo ka kiado kariano, ana maka rivu ka niamiamo toa kito kia ga vo.

⁸ Ana bogo napano kulo moruo nalo amila sida kario, be jokoluolu nene, ana kito bunu namoneano nalo be kiado jokoluolu. Mia maka rivu rotua jokoluolu na, resen joko tai napano isi moruo tai joaio. Iliano nei berii bova ka kariano bija bajago va na meuliano moruo aju kea ea kito, bior joomo ea meuliano na taara na

nalotučano, vite nonovio monoka rimeravo rivu, rive riano rivu, a ve lu rivu.

⁹ Kiaku iliano tai ban kamiu jibe nei ruei. Ea mēsi dolu na napano nebitauia biedu ban kamiu nua, neberial ban kamiu monoka kuvitu re vio takurano vija tomu nalo napano aju amila bajago va, pēli aju aburovuro janea vio ka tire nalo.

¹⁰ Ana pēli kamiu tealo kumijog belea kiaku iliano nei, bior maka never tivelinio na tomu nalo napano maka amonea. Ea nalo, miroano aju amila siakaiano, miroano abe buruviti, miroano abe navinauano, a miroano aju amilotu ka kialo tavoru nalo, mia ver rosidom ka rotu laka kalo, pēli monoka rotuvan yetemeriba nei ga, bior napano kito nonovio rojua yetemeriba, a roju robiviuo tomu pīlipīli nalo na jibe nei bogo nonovio.

¹¹ Maka notuko vio ka nina, napano roju robiviuo tomu pīlipīli nalo jibe nei ea kiado ieliano nalo, mia venia napano nojidom neveriio, nojidom never ka ver toro tai to napano river ka naio be namoneano riano tai, mia kuvialio napano ea kiano meuliano naio jo mila siakaiano, pēli jo be buruviti julaka, pēli jo milotu ka tavoru nalo, pēli jo mioluolu, pēli jo munu uei, pēli jo bina. Toro na jibe na naruei mia kuvila vite tai re leleio vija naio, kuan re vaataro kanio, kuvisinin re vijaio.

¹² Tibe na, ea tivelinio na nalo napano aju tavio ea taara na nalotučano, maka ve kiado ka rotibure kialo meuliano nalo, mia ea tivelinio na nalo napano aju joomo ea taara na nalotučano,

monoka rovitii vatitiglo. Ver tealo aju amila kariano na kirivova jibe napano neberii, monoka rotiburelo, a monoka rala vite tai kalo.

¹³ Atua ga mia tibure nalo napano maka atu joomo ea taara na nalotuano lu,
*mia ea tivelinio na toro na napano jo mila bajago
 va iviso kean kamiu, kamiu ga naruei
 monoka kuvukular naio rivano. Tiut 17:7*

6

Bajago novo ka ala vatitig baravoiano

¹ Kiniou nomijog bunu aber bogo tai, kuruado tai ea taara na nalotuano naio mila baravo bija dolu tai, naruei naio jumolu buru dolu napano na ban ea komeli na toru ka ail vanio. Kiniou nemial ka vite na maka rimemedu leleio, bior napano maka rivu ka tomu nalo napano amonea Atua ava asikil atua mirano tomu na tortoru nalo napano maka amonea Atua, ka tomu na tortoru nene atiburelo.

² Bogo napano namoneano nalo be kialo baravo, bo ka namoneano dolu nalo ga ala vatitigio, bior napano monoka rosidomii ka kito namoneano nalo naruei napano mia rotibure tomu nalo na yetemeriba ea legiano na maaro. Ana ver kito na naruei napano mia rala imãuano ve toru tibe nei, ðeli mia kamiu kubare ka kuvila vatitig kenemiu baravoiano na tertelisu nalo ea kamiu bereio.

³ Mia Atua jii kito roju ka rotibure agelo nalo na tiniabene, ana bogo napano namoneano nalo dolu amil bior vite nalo na yetemeriba nei,

juñabe? Kamiu kumial ka jikili laka, maka kuvijikia kuvila vatitigio?

⁴ Makanio, monoka kuvilaio na. Ver makanio, ðeli kamiu kuber ðeli bo kamiu namoneano nalo kubar kenemiu iliano nalo jua tomu dolu juñalo napano maka atu amei ea taara na nalotvano?

⁵ Kiniou nemil jikili kija jibe na bior napano nojidom nala kamiu kuvimou kija! Ee, nomiilo laka ka nemialio ka jibe napano maka lele kamiu tai napano be masou, napano mijikia rila vatitig kenemiu baravoiano nalo na.

⁶ Peli nina naruei mila kuruado tai ea taara na nalotvano jumolu buru dolu nene ban ea komeli, naruei jo berial kiano vovaiano nalo ea mirano tomu na tortoru nalo na komeli na, napano maka amonea Atua?

⁷ Kiniou nojo nemil ban kamiu jibe nei ea tivelinio na ñarabo napano monoka kuvitakiio ka kuvila vatitig baravoiano nalo napano aju iviso kean kamiu, mia bo lie bunu ver maka bunu baravoiano nalo na tu. Baravoiano nalo na ju jibe na, berenio ka Siñaro jo jovulu kamiu ruei. Peli maka kuvijikia vo, ka ver kuruado tai mila bova banso, ðeli bina ka kiamo titai, kotovonio re, kotuvan ga, bior kiano kariano na ga.

⁸ Ana ver kotumolu kojidom kovuru toro na ea komeli labo ka adu vironiano vanio, jau naruei jau bunu kojo komila bova bereio ban kuruamo.

⁹ Monoka kuvisidomii ka nalo napano kialo meuliano maka rimemedu, mia maka ajikia aial Atua kiano navenatuboiano riyotuba keanlo. Maka rivu ka kuvila von tibe na napano maka kuvijikia vite na kiana vo, bior kumijikia ruei ka

Atua maka saaro leleio ka nalo napano aju amiel vuru ninio vio, ĩeli nalo napano amilotu ka atua sibilibi nalo, ĩeli nalo napano amila siakaiano, ĩeli nalo napano aju aĩilĩili ka mokotenalo, ĩeli sumĩano napano ju bano bija sumĩano bereio, ĩeli tira napano ju bano bija tira bereio ¹⁰ ĩeli nalo napano abina ga, ĩeli nalo napano maka atu atan ka vite rivan toro dolu, ĩeli nalo napano aju amunu uei, ĩeli nalo napano aju amioluolu, ĩeli nalo napano aju amiĩau kotkoti.

¹¹ Riano ga, beamu na kamiu tealo ajibe na ruei, mia siva toru napano Niununo Lu jekon kamiu kumeravo, mila kube lu, a kiado Tubo Yesu Kristo mila kito romemedu vatitig bereio ea Atua mirano.

Mokotenado monoka rimeravo vatitig

¹² Kiniou neberial bajago va nalo na, napano maka rivu ka ralaio, mia tomu tealo maka asidom ajikiaio. Nalo aber jibe nei, aberinavo “Ee, kiaku meuliano nei, kiniou nemijikia nala venia napano kiniou nojidom nalaio.”

Mia neverdoĩelo, never “Ee, ĩeli kiamo meuliano, mia kovitikario, bior vite telabo napano kojidom kalaio, nalo amijikia ala kiamo meuliano rivova laka. Mia vite telabo napano kojidom ka atua kiamo meuliano, kober mia komijikia kotelan vuu liliglo, mia maka leleio, mia koial napano vite nalo na naruei mia atelan vuu lilig kiamo meuliano bereio.”

¹³ Tealo bereio napano ajidom ka ala venia napano ajidom ea mokotenalo, aju aber iliano

dolu tai, aber “Sinaniano, naio be tena maboku, a maboku, naio be tena sinaniano.”

Ee, be riano, mia kuvitkar vatitig bereio, bior napano mia Atua rila tenalo juo nei riva rivakovio navo. Jibe na, Tubo jian mokotenado ban kito, ana kito monoka resian mokotenado rivan bereio van naio. Mokotenado tena rimauka kiano imauano, mia maka ve tena rivan tanea ninio vio.

¹⁴ Ver kito rojamo ka mokotenado rila imauano novo nalo ga, mia ea bogoti na maaro Atua mijikia vitirilar mokotenado bereio, jibe napano naio bitirilar Tubo Yesu mokotenano garuei, ea kiano burumara moroano.

¹⁵ Kito monoka tiniedo maio kanio ka mokotenado nalo ajibe niati nalo na Kristo mokotenano. Ana jumabe, bo ka niati na Kristo mokotenano tai riva riasol vija tira tai na m̃arabo bereio? Maka rijikia tibe na leleio!

¹⁶ Iliano Lu berenio jibe nei, ber “Mia sum̃ano a tira, abe juo abinimei takurano,” ana sum̃ano napano ban bija tira na m̃arabo, mila napano mokotenano binimei takurano bija tira nei mokotenano.

¹⁷ Maka rivu ka toro tai rila tibe na, mia monoka roiasol kito vija Tubo, napano niunudo binimei takurano bija niununo.

¹⁸ Monoka rovitkar vatitig ka kariano va nalo napano tomu nalo amijikia ala vija mokotenalo, ea tivelinio na sum̃ano bija tira. Kariano dolu nalo napano ajum̃a amilaio, aju amila bova ban toro dolu mokotenano, ana toro napano mila kariano bija tira, jo mila bova ban mokotenano naio takurano bereio.

¹⁹ Kito tiniedo bobogia re, moko-tenado jibe yimo lu tai na volkouano napano bujolou ka Niununo Lu napano Atua midu ju joomo ea kito. Mia mokotenado na, maka ve kiado, ²⁰ mia be Atua kiano, bior napano naio bulular kiado meuliano ruei ea Yesu kiano m̃ariano. Jibe na, monoka roim̃au vija mokotenado ka rala ga vite nalo napano atuṃa adular siano.

7

Soriano

¹ Bo ga, vonganei mia neverial jidomiano tealo ea nina napano kamiu kubika den kiniou ea tivelinio na soriano, ber bo ka rosoro, ṗeli bo ka rotu ga tibe na? Bo ga, mia never tibe nei. Verver toro tai jo jidom ka soro re, nina bo ga na, maka ve titai.

² Mia bior napano romial ka juku-jukuano jikili, a siakiano telabo, ṗeli bo lie ver tomu nonovio nalo ave koalo nalo.

³ Jibe na, bogo napano suṃano jidom riva vaataro ka koano tira, koano tira monoka saaro kanio, a bogo napano tira jidom riva vaataro ka koano suṃano, koano suṃano monoka saaro kanio.

⁴ Tira napano joro maka jikia river moko-tenano be kanano naio takurano, mia koano suṃano mijikia river be kiano bunu. Mia suṃano napano joro maka rijikia rivere moko-tenano be kanano naio takurano, mia koano tira mijikia river be kiano bunu.

⁵ Jibe na, tai monoka tukovio re ka dolu rimei re vaataro kanio.

Ee, ĩeli bogo tai ave juo averiio, ajamo ka mia atuvanlo, abe juo maka amon vio takurano ea bogo ve telisu, ka rila amijikia abolkouo sikili rivior vite tai beamu, a nina naio bo ga. Mia iorou, ave juo monoka asaaro ka amei vio takurano bereio, bior napano ver makanio, ĩeli Siĵaro bitilubar napano tai melukluku, maka bunu rijikia rivokar naio, ana mila mijoru ea jukujukuano ea vio tai.

⁶ Vite nalo na napano nojo neberenio, maka never tibe tuboiano tai na jikili, ka tomu nalo monoka asoro, ĩeli monoka asoro re, mia nejian von jidomiano tealoo ka ijaiano ga.

⁷ Ver tomu nonovio amijikia atu tibe kiniou, napano maka nosoro, nojo jibe na ga, ĩeli mia bo mia bo, mia nemijikia ka tena joa ga jidomiano napano Atua jian ban kito terakurano.

⁸ Nojidom never iliano tai van nalo napano aju ga jibe na, jibe nalo napano maka asoro vo, bija taanou nalo. Kiniou nemial jibe ver kamiu kumijikia kuvitu tibe na ga, jibe napano kiniou bunu nojo nomilaio, mia rivu mia rivu. ⁹ Ana ver tealoo aialio aver makanio, mia sikili laka ka nalo ka avokarlo tulaka tibe na bogo nonovio, mia bo ga na, bo lie ka aleal tai napano amijikia asoro kanio. Maka rivu ka jukujukuano to serlo rivano-o atu ajog rivova tulaka.

¹⁰ Iliano dolu tai napano nojidom neverenio, naio rivan ea nalo napano ajoro ruei, napano

maka kiaku jidomiano tai ga, mia iliano tai napano Tubo jian jibe iliano tai na jikili ban kito. Naio ber jibe nei, ber tira monoka rivuro den re koano suñano. ¹¹ A ver bogo tai tira tai juvan koano suñano, jaluvo denio bereio, naio monoka rivan re soro bereio, mia monoka to ga tibe na. A ver ðeli, bo ka naio vija koano suñano ave juo ala merevuiano vanlo, atu vio takurano bereio. Mia suñano nalo bunu, monoka ajil bulag re koalo tira nalo.

¹² Bo ga, mia neverial vite dolu nalo tai. Nalo maka atibe ka Tubo kiano tuboiano tai, mia nalo ajibe kiaku jidomiano tealó ka rijai kamiu.

Vite na beamu, nina ea tivelinio na napano toro tai bija tira tai, naljuo ajoro, ana toro neibano naio monea Yesu mia koano tira naio maka rimoneaio. Mia ver tira nei jaaro ga ka nalo ve juo atu vio takurano, maka rivu ka toro neibano sidonii ka rivukular koano tira nei. ¹³ Mia bare ka bunu ver toro tai bija tira tai, naljuo ajoro, ana tira neibano monea Yesu mia koano suñano maka rimoneaio. Verver suñano neibano jaaro ga ka nalo ve juo atu vio takurano, maka rivu ka tira neibano sidonii ka rivukular koano suñano neibano. ¹⁴ Nina bior napano naljuo tai napano monea naio mijikia rila vite novo tai ea napano maka rimoneaio, a bajago novo nei mijikia rila kialo soriano ave juo rimei rivu laka tibe tomu juo kialo soriano napano nalo abe juo amoneaio. A bunu, naljuo tai kialo napano monea naio mijikia rila vite novo tai ea kenerilo abe juo, bior napano naio mijikia ridu vatitig kenerilo ave juo atu ea m̃arabo na

meuliano lu, nalo ailuo joomo ea taara novo tai tibe kiritete dolu nalo napano karamālo bija kenielo nalo abe juo amonea. ¹⁵ Mia ea tivelinio na naljuo nei napano tai monmonea mia tinene maka monmonea, ver naio napano maka monmonea jidom tuvan koano napano monmonea, kito namoneano dolu nalo monoka rojamo ka tibe na ga. Ver napano maka monmonea maka bunu sidom napano monmonea, maka rojikia rola von ka royuku napano monmonea ka to vija koano neibano napano juvan naio, bior napano Atua jidom ka rotua meuliano tai napano bujo bija bajago na tumāro.

¹⁶ Jau tira napano komonmonea, p̃eli jau suñano napano komonmonea, p̃eli kojidomii kober jau komijikia kotuvulu koamo napano maka monmonea, mia makanio, jau maka kojikia vatitig ka mia tumābe, bior p̃eli jau maka kojikia kotuvulu naio leleio.

Kito monoka rotu riñaro vatitig ea meuliano napano Atua midu rojuaio

¹⁷ Mia venia ga napano monoka rolaio, kito nonovio monoka rotii vatitig kiado meuliano veve terakurano to rivu ea vio na napano Tubo jii kito rojua eaio ruei, p̃eli monoka rotu roieliel ga ea m̃arabo napano Atua bio kito ka roieli eaio. Nina naruei be iliano tai napano nojo nojii ea kiado yimo lu nalo. ¹⁸ Iliano nei nioti nene ber vio vabe kojua beamu komonea, monoka kosaaro ka kotoa kea ga bogo napano komonmonea. Tibe na, verver tealo abe Ju, a aju ajakii kialo bajago moruo nalo, jibe pakuveu p̃eli venia

bereio, naio bo ga, kiniou maka never ka bogo napano amonmonea nalo monoka ajulu bajago moruo nalo napano aju ajakiio. Mia be verare bunu ka nalo napano maka ave Ju, napano maka ala pakuveu a nalo aju ajakii kialo bajago moruo dolu nalo. Ea tivelinio na nalo bunu maka never ka bogo napano nalo amonmonea nalo monoka ajulu kialo bajago moruo nalo nei. ¹⁹ Toro jakii bajago moruo venia, jibe abe pakuveu p̄eli maka ave pakuveu, naio maka ve tena toru tai ea Atua kiano vitiiano, mia Atua jidom ga ka rotakii kiano tuboiano nalo. ²⁰ Nina naruei neber ka bogo na jau komonmonea, jau kotorm̄aro ga ea vio nei napano kojoaio bogo na maka komonmonea vo. ²¹ Jibe, ver beamu jau kojo komiñau kurano toro tai kiano, karina komonmonea, nina bogo na, monoka kosaaro ka koto koiñau kurano tibe na ga. Mia be riano, ver bogo tai koleal ka be kiamo bogo ka kotaluvo den iñauano kurano nei, nina bunu bo ka kobisi kanio. ²² Verver jau komiñau kurano ea toro tai, monoka kosidomkar ka bogo napano Tubo bioso, naio miija larso jiiso vatitig joomo ea kiano m̄aratavo memedu. Mia ea tivelinio dolu nene, ver maka koiñau kurano toro tai kiano, jau kojo vatitig jibe na ga, jau bunu monoka tiniemo maio ka bogo napano Kristo bioso, monoka komei tibe kiano toro tai na miñau kurano, kala nonovio kiano iñauano. ²³ Nina bior napano Kristo bulu bulag kito ka vite toru tai, jibe kiano burukija, ka kito rove kiano, ana monoka rovitilubarío ka memedu ka roim̄au kiano kurano ga, maka rivu ka roim̄au kurano toro dolu kiano p̄eli roju

yetano ka toro dolu kiano jidomiano napano romimãau kiano.

²⁴ Naina naruei bilbilu nalo, vio napano jau kojoa bogo napano maka kojikia Atua vo, vio na naruei mia monoka kotoaio kia ga, mia vonganei napano jau komonmonea naruei, mia Atua jo bogo nonovio bijaso bunu ea vio na.

Vikadeniano ea tivelinio na nalo napano maka asoro vo, vija taanou nalo

²⁵ Bo ga, kiniou nojidom nesian iliano ve telisu van kamiu ea tivelinio na nalo napano maka asoro vo. Iliano nene, maka nejikia never ka naio be Tubo kiano tuboiano tai napano naio ber ka kiniou, mia iliano nene jibe kiaku jidomiano tai ga. Mia kamiu kumijikia rui ka Tubo mijukubo ban kiniou, jian masouano nalo ban kiniou napano kumijikia kubalea vatitigio eaio, mia bo ka kuvisidomii ve temi ea kiaku iliano nalo nei.

²⁶ Vonganei, kito rojua bogo va tai napano roju robiniua laka vite kouo eaio, mia bo ka never bereio iliano nei napano kiniou nober beamu mave, nober bo ka kito rotu rimãaro ga ea meuliano vaio napano rojuaio rui. ²⁷ Tibe na, ver jau toro tai napano kojoro rui bija tira tai, jau koto rimãaro tibe na, kosidomii re ka kotuvanio. Verver jau toro tai napano maka ve koamo vo, jau bunu koto rimãaro tibe na ga, kosidomii re ka kosoro ka tai.

²⁸ Mia verver kosidomii kober makanio, kojidom m̃lea ka kosoro vija tira tai, maka nover bova, a verver tira m̃eaku tai soro vija toro tai, nina bunu maka tibe kiano kariano tai, nina bo

ga na. Mia nalo napano ajidom ka asoro, nalo monoka avitulubar ka mia kialo meuliano maka melumu, mia nalo aviniua bogokouo ve telabo ea yetemeriba nei, a verver kotakii kiaku iliano, ka kosoro re, mia nasaaro laka.

²⁹ Bilbilu nalo, kiniou neber jibe nei bior napano bogo bulati ga ju ka Tubo rimei bereio, mia maka tomu ve telabo ka ala kiano iñauano. Tibe na, bo lie verver tomu nalo napano abe koalo nalo ala tibe maka asoro, mia nalo amijikia ala Tubo kiano iñauano ve telabo. ³⁰ A bunu, nalo napano aju ajegi bior vite tai, bo ka nalo tinielo bobogia vite nene napano nalo aju ajegio, a nalo napano aju amijog bo ea jogvuiano na yetemeriba, bo ka asidomiio re bunu. Nalo bunu napano aju amimñau bior veru, bo ka nalo ala napano jumalo beteauo ga. ³¹ Nalo napano amila iñauano dolu na yetemeriba nei, bo ka nalo ala tibe napano maka ve kialo vite nalo toaio, bior napano yetemeriba nei bija kiano vite nonovio nalo jo ban ka rivakovio garuei.

³² Kiniou neber iliano nalo nei ka kamiu bior napano nojo nojidomii laka ka kamiu, maka nosidom ka vite ve telabo napano kenemiu jidomiano jo jidom laka kanio bogo nonovio. Toro napano maka ve koano, naio mijikia sidomii ve temi ea Tubo kiano iñauano bogo nonovio ga, ber mia naio rimñauka tumñabe napano mia Tubo risaaro kanio. ³³ Mia toro napano be koano, naio jo jidomii ka vite nalo na yetemeriba, ka monoka rila tibe venia napano mia koano saaro kanio, ³⁴ a mijikia rila ka kiano jidomiano beveve juo. Mia tira mñeaku ñeli tira kulovu napano maka ve

koano, naio bunu kiano jidomiano mijikia sikili vatitig ka rila Tubo kiano iñauano nalo, a kiano ieliano bija kiano meuliano mijikia ve lu vatitigio laka. Mia tira napano be koano, kiano jidomiano monoka toa iñauano nalo na yetemeriba nei, tibe napano monoka rimñauka vite nalo na rila koano rijogio rivu.

³⁵ Kiaku iliano nalo nei, maka nosidom no-tuko vio ka kamiu ka vite ninio napano kamiu kumisidom kuvilaio, mia neber ka rila von ka rijai kenemiu meuliano. Nojidom ga ka vite nonovio na lotuano riva rivu, a nojidom ka kito namoneano nalo ravan re tanea vio, mia rovitii ga Tubo naio ve takurano.

³⁶ Kito tealó amila napano amila ko koalo tai, mia nalo aber ñeli bo ka nalo atu vesiou tibe na ga beamu, nalo maka asidomii ka asoro bior napano ajidom ala Tubo kiano iñauano. Mia ver tai rial ka jo jidomii laka ka tira nei napano aberkoio be kiano, a jidom laka kanio banbano-o maka rijikia rivakar naio, nina bo kanio ga ka ala naljuo asoro. Nina bo ga na, naio maka ve kariano tai leleio. ³⁷ Mia ver tai rila kiano jidomiano rivu napano jikili ka naio jidom ka naio vija tira neibano aberkoio ka naio, ka nalo ve juo atu tibe na ga beamu, a ver naio bitilubar ka naio mijikia vokar vatitig naio, nina naio mila bo laka ver naio maka soro vija koano nei. ³⁸ Jibe na, naio napano joro von ka koano nei napano aberkoio ka naio, naio mila vite novo tai, mia nina napano jo jibe na, maka rila soriano vija tira nei napano aberkoio ka naio, naio mila bo lie mia bo laka. ³⁹ Ea tivelinio na nalo napano ajoro

ruei, nalo monoka atuvanlo re. Tira napano joro ruei monoka to rivu vija koano suñano napano koano nene meul jo kia ga. Mia verver toro neibano riñaro, tira neibano mijikia soro bereio, a naio mijikia soro ka toro kei napano jidomio, mia monoka tai napano monmonea bunu Tubo.
⁴⁰ Jibe napano neber, naio mijikia soro, mia nemial jibe mia bo lie ka naio ĩeli mia kiano saariano ve toru lie ver naio soro re bereio ga. Nina be kiaku jidomiano ga, mia neber ĩeli Atua kiano Niununo naruei jian jidomiano masosouano nalo nene ban kiniou, ana bo ka kamiu kuvisidomii vatitig kanio.

8

Juñabe ka sunbue nalo napano amue ka ala lotuano van tavoru nalo?

¹ Vonganei kiniou nojidom neverdoĥe kenemiu vikadeniano ea tivelinio na sunbue nalo napano tomu nalo na maka amonmonea amila sida kanio ban kialo tavoru nalo. Kamiu kumitu kubika kuber bo ka kito namoneano nalo rosen sunbue nalo na, ĩeli na makanio.

Bo ga, mia kiaku verdoĥeiano beriio tenalo juo nei, bajago na jikiaiano, a bajago na tinietiano. Ea tivelinio na jikiaiano, tomu telabo napano aberenio aber amijikia vatitig verdoĥeiano na kenemiu vikadeniano nei, a nalo amijikia avarvar kalo kija napano ajidomii aber nalo amijikia vite. Bajago na jikiaiano mijikia rila toro ridu kiano jidomiano to mave, mia bajago na tinietiano maka tibe na, naio jo miiĥa vatitig toro kiano meuliano ga.

² Toro napano jidomii laka ber naio bokar bajago novo na jikiaiano, naio maka rijikia vatitig Atua vo jibe napano naio bo ka rijikiaio.

³ A toro napano bokar vatitig bajago na tinietiano, nina naruei napano Atua bitilubar vatitig naio.

⁴ Bo ga, nina naruei kiaku iliano juo bereio ea tivelinio na sunbue nalo napano amila sida kanio ban tavoru nalo. Nana be moti ber jibe nei, ber kito romijikia vatitig ka tavoru nalo na abe toto ga, ana maka ave toto ka vite na be riano tai leleio. A juo nene jibe nei, ber kiado Atua naio takurano ga be riano ju. ⁵ Tomu nalo aju aberii kialo atua dolu nalo ðeli kialo tubo dolu nalo, aberinavo ajua tiniabene ðeli ea yetemeriba nei, a nalo aju aberiilo jibe nalo miroano aju, ⁶ mia ea kito, romijikia vatitig ka Atua takurano ga jo. Nina naruei Atua karamñado, napano naio be burupati ka vite nonovio, napano kito robe kiano. A Tubo takurano ga ju, nina naruei Yesu Kristo, napano naio jii vite nonovio, napano kito romeul eaio.

⁷ Nina naruei jikiaiano novo napano kito miroano namoneano nalo robokario ruei, mia titai bova, kito tealo maka ajikia vatitig vite nalo nei vo. Nalo nene, beamu laka nalo bunu aju amilotu ka tavoru nalo, ana binimei bokar banei, jikili kanilo ka avitulubar ka nina be vite na sibiano ga. Jibe na, bogo napano tomu nalo aborosebi bija sunbue nalo napano amila ruei sida kanio ka tavoru nalo, kito romijikia rosenio tibe napano maka ve titai ga, mia kito dolu nalo neibano, bogo na asenio, ajenio bija jidomiano

ka sunbue nei be tena tavoru nalo, ana kar niabelo ĩili kanio bereio, amijog jibe amila vite tai napano maka rimemedu ea Atua mirano.

⁸ Mia monoka rojikia ka sinaniano maka ve vite tai napano mijikia rila Atua rial ka robo ĩeli robova. Ver rosen re sunbue na, maka river ka robo ea kiano vitiiano, ĩeli ver rosenio, maka river ka robova.

⁹ Joa ga kito ka rojidom rosenio ĩelina maka rosidom rosenio, mia maka rivu rala vite tai napano namoneano dolu asidomii aver maka rimemedu ka alaio. ĩeli kito romijikia rala vite na rivu ga, mia maka rivu ka naio rialio napano romilaio, ana rila bulag kiano jidomiano.

¹⁰ Jibe tivelinio na sunbue nalo neibano, ĩeli ea kiamo jidomiano, komialio ka bo ga ka asenio, ana jau komijikia kala tibe maka ve titai. Mia ver bogo tai koto vija tomu nalo napano abolkouo ka tavoru nalo, a nalo asian sunbue vanso a jau kosenio vijalo, mia tuñabe ver namoneano dolu tai rialso. ĩeli naio tai napano berkar ka naio bel ka sunbue nalo nene, mia bogo napano mialso ka kojo kejenio, mia naio riverenio “E, toro na be taara na nalotvano nalo tai napano mijikia vatitig vite, mia naio jo jen sunbue nalo na ga. Tibe na, bo ka kiniou bunu nosenio.” Mia ber jibe na, mila naio bunu jenio mia iorou mia mijikia rijog rivova laka bior napano ber ĩeli naio mila buruñara kariano tai.

¹¹ Nina berenio ka jau kojo kojakii kiamo jikiaiano novo, kobitilubario ka komijikia kala vite na. Mia monoka tiniemo maio ka toro dolu na, napano naio be kuruamo tai napano Kristo

m̃aro ka rilarur kiano meuliano, bior naio merou laka ka rilaio. Tibe na, ver naio rial napano bogo tai komilaio, mia mijikia rila ka napano komila bulag kiano viekouoiano novo.

¹² Ver tibe na, mia Atua rialso tibe jau naruei komila kariano ea kuruamo nene, bior napano komila naio mila vite tai napano ea kiano jidomiano kirivova ka rilaio. Nina naio bova, jibe ka napano jau komila kariano ea ga Kristo.

¹³ Bior vite nei, nomila kiaku ji-domiano tai, ka ver kiaku bajago ka nosen sunbue nene naio be titai napano mila bulag kuruaku kiano viekouoiano, mia notuvanio ga. Mia notokolio re bunu, bior napano maka nosidom ka mia nola kuruaku rijoru.

9

Pol berii kiano bajago na iṃauano

¹ Bilbilu nalo, nojidom never ka kamiu ka kiniou maka noto yetano ka toro dolu kiano jidomiano, mia nojo nomim̃au jakii venia napano nemijikia ka memedu ka nalaio. Kiniou atevi tai napano nomial Yesu Kristo kiado Tubo ka miraku, a kamiu naruei ajibe m̃arati na kiano iṃauano napano nomilaio.

² Nemijikia ka tomu tealu maka asidom avitilubar kiniou ka nebe atevi tai, mia kamiu maka kuvitibe na. Vonganei, kenemiu meuliano ju vatitig bija Tubo ruei, mia vite na mila kamiu kubitilubar ka nomim̃au ea kamiu jibe kiano atevi riano tai.

³ Mia ea nalo napano ajidom atibure kiniou ka nemila bova jibe na jibe na, kiaku verdoŝeiano nalo aju.

⁴ Nemijikia ka nalo aberenio ka aju abitkar kumemi bano-o tinielo m̃aro, mia jum̃abe? Nalo abitkar nalo dolu ruei nua na, ana maka ail tibe na, ana bogo na napano nebinimej, ajikar ka amildie. Peli aber mia ver kumemi nuvidu re sinaniano ŝeli munuiano mia numijikia numeul tibe na ga ka nuvila iñauano ea nalo?

⁵ Mia nalo amil ea kumemi tealo napano ajoro ruei, nalo abika aber bior vaio koalo nalo bunu abinimej aju ajakisor kumemi? Mia kei berenio ka nina naio kirivova? Atevi nalo dolu napano abinimej beamu, bija Tubo kuruano nalo, bija Kevas, bogo napano amieliel ka iñauano jibe na, koalo tire nalo aju ajakigsorlo, mia ea bogo na, tomu nalo nei maka aildielo.

⁶ Mia bereio, nalo ajidom atuko vio ka kumemi ka monoka nuviñau re rivior veru ka nuvulu kenememi vite nalo. Ver kumemi juo Barnabas nuviñau re mia bo ga, mia bior vaio na aju aber jibe nei ban kumemi juo ga, mia maka aver ka nalo dolu?

⁷ Kuvila von kuvisidomii tomu na mira nalo na venuo tai. Bogo na aba amila mira, mia kei jo bulu kialo vite nalo? Nalo ga abuluio, ŝeli kialo parinio venuo naio bululo?

Mia kuvila von kuvisidomii nalo napano ame-bija sinaniano ea tiniavio. Verver nalo asinan ea tiniavio nene, maka toro tai napano mia ril vanlo riviorio.

A bunu, jumãbe ka toro napano jo bagan temeul nalo? Peli naio maka leleio sen sunbue nene nalo?

⁸ Kiniou neber vite nalo na ka rila kamiu kuvitilubarío ka toro tai rila imãuano tai, bo kanio nalo napano mimãau kialo nalo monoka avitíkar vatitig naio. Mia kiniou neber jibe nei, maka riyotuba ea kiniou kulorinio kiaku jidomiano, mia kiado tuboiano lu naio jo berenio jibe na bunu.

⁹ Iliano tai ju joomo ea Mosis kiano tuboiano ruei, napano ber jibe nei, berinavo

Bogo napano kiamo bue m̃arauo jo miel jelvív mave ea kiamo boboseru nalo, ka vita bulag kurukuti nalo nene, jau monoka koiadikar re niono, mia monoka kotuvan naio sinano kija riel rivano. *Tiut 25:4*

Ana bogo napano Atua ber iliano nei, naio maka to tinien maio ka temeul nalo, ¹⁰ mia naio jidomii kito napano romimãau, ka nalo napano romimãau kialo, nalo monoka avitíkar vatitig kito. Toro napano mimãau ea tano, memedu ka naio sidomii ka bogo tai mia naio sen venia napano jo mebijaio, a toro napano ban ea tiniavio ka rivar sinaniano rimei, memedu ka naio bunu sidomii ka mia ajev ve telisu rivanio.

¹¹ Mia tivelinio na kenememi imãuano ea kamiu, kumemi numebija kurukuti novo ruei ea kenemiu meuliano, mia bo ka kamiu ku-visaaro ka kuvitíkar kumemi a kuvitanka vija kumemi ilivuiano nalo tealó napano Atua bario jua jumemiu.

¹² Kamiu kumitu kumiija tomu dolu nalo ruei jibe na, mia bo ka kuvisaaro lie ka kuvila ea kumemi napano numila bo laka ka kamiu nua ruei.

Ee, bo ka kuvila tibe na ka kumemi, mia bokario vonganei maka nuvitu nuver leleio van kamiu nuver monoka kuvilaio. Kumemi numerou ka ver nuverialio tibe na, mia kenemiu jidomiano rivova kean kumemi, mia ver p̄eli tukovio ka m̄arabo na Ioluano Vou rimeĩ ea kamiu. Tibe na, kumemi nuvil re bunu, a ver numijog bova ka kamiu maka kuvitkar kumemi, nina bo ga na.

¹³ Mia bo ka kamiu kuvisidomii bunu ka ea Atua Kunuano Lu, nalo napano amin̄au joomo eaio, bija nasidaiano nalo, aju ajen tenalo nei, a aju ameul ea vite nalo napano tomu nalo aju ajianio jibe jidomiano nalo ban Atua.

¹⁴ Mia Tubo berial jibe na ga bunu ea tivelinio na kiano tomu nalo napano aju amioliolu ka Ioluano Vou. Nalo bunu, memedu ka amijikia ameul ea jidomiano nalo napano tomu nalo neibano amijog Ioluano Vou nene aju ajianio.

¹⁵ Bo ga, kiniou naruei kiniou tai kalo na jibe na, mia jikar nua binimeĩ maka leleio never ka tomu nalo monoka asian venia rivan kiniou, p̄eli monoka ala tuñabe ka kiniou. Mia nojo neberii vite nalo nei ea m̄esi nei, maka rivior ka nojidom novika vite tealó den kamiu. Maka nosidom ka kuvitkar von ka kuvisian vite nalo van kiniou, mia kamiu kube m̄arou kuber kamiu naruei kubagan kiniou, mia nojidom ka nomijikia noto nove m̄arou ka Atua ga jo bitikar

kiniou bogo nonovio. Bogo napano nemijikia ka kiaku meuliano joa jumano ga, nojo nomijog bo laka, a verenio naio re napano jo bitikar kiniou, p̃eli mia nojog ka bo ka ga namaro.

¹⁶ Neber ka nebe m̃arou ka napano naio bitikar kiniou jibe na bogo napano nojo nomioliolu ka kiano Ioluano Vou, mia ea tivelinio na kiniou, be riano ga na ka maka vite tai leleio napano nemijikia neve m̃arou kano. Maka nejikia nosidomii vevavin ea siaku bereio never kiniou naruei nebe naiolioluano na Ioluano Vou, bior napano Atua naruei bitirilar kiniou, mia nemial jibe monoka nala ga. Ver bogo tai novuro nala re bunu, mia rivova laka rivan kiniou na.

¹⁷ Maka noto nala im̃auano na rivior kiaku jidomiano tai ga, maka kiniou ga neber bo ka nala ka Atua saaro ka kinion, p̃eli naio rijikia sian jidomiano van kiniou riviorio. Maka tibe na, mia Atua ga naio berialio, midu joa jumaku, mia monoka nomonea, monoka nala tibe na ga.

¹⁸ A jibe na, neber p̃eli mia kiniou nodu re jidomiano tai riviorio, mia nina bo ga, bior ka Atua jo mila todolu tai napano jibe vuluiano novo tai ban kiniou ruei. Vite na, naio be burumara jogvuiano na nabar bogo napano nojo nomioliolu ka Ioluano Vou ban ea tomu nalo, napano nomila kurano ga jibe na banlo. P̃eli nemijikia never bo ka ajian vite ban kiniou bior, p̃eli avitikar vatitig kiniou bogo napano nojo nomilaio, mia maka nosidom nina, nojidom napano amijikia avokario tibe na ga, maka ve titai leleio napano tukovio kalo.

*Pol be nakuraniano na tomu nalo jibe naioli-
oluano novo tai na Atua kiano*

¹⁹ Jidomiano jibe nei naruei joa kiniou, a mila nojo nomĩ̃au ea bajago tai napano mia nevisivisi vatitigio van kamiu vonganei.

Jibe nei, maka noimĩ̃au toro tai kiano, a maka toro tai napano ve kiaku boru, mia nojo namila kiniou nebinimeĩ jibe nakuraniano ga na kulo dolu kialo, ka rila nemijikia novokar nalo ve telabo amei amonea.

²⁰ Ea tivelinio na Ju nalo, nojo namila kiniou nebinimeĩ jibe toro Ju novo tai, ka rila na nemijikia novuru nalo tealó amei.

Ea tivelinio na nalo napano maka ave Ju, mia ajakii Mosis kiano tuboiano, nojo nomila kiniou nebinimeĩ jibe tai napano jakii tuboiano nei bunu. Maka neial ka noto yetano ka tuboiano nene, mia najaaro ka nabamenea tuboiano nene jibe na, ka nomijikia novokar nalo na napano ajidom atu yetano kanio.

²¹ Ea tivelinio na nalo dolu napano maka ave Ju, napano maka atakii Mosis kiano tuboiano, nojo nomila kiniou nebe takurano bijalo. Maka never ka nomila kor Atua kiano tuboiano moruo, makanio, mia bogó napano nojo bijalo, nojo najakii Kristo kiano tuboiano vou ka rila ajikia aleal meuliano.

²² Ea tivelinio na nalo napano nemialo ka maka atu sikili rivu, maka neil sikili vanlo, mia nomila jibe kiniou bunu bijalo, nojo nemijialo, ka p̃eli nemijikia novurulo. Jibe na, nojo najakii m̃arabo nonovio ka nala vite nonovio napano nemijikia

nala van tomu nonovio, ka rila rivano-o mia nemijikia nalarur nalo tealó amei amonea Yesu.

²³ Nemila jibe na, maka nala rivior kiniou ga, ðeli rivior vite dolu ninio, mia nomila bior ga nojidom ka Ioluano Vou monoka rivar m̃arati ea tomu nalo kialo meuliano, a bogo napano neial ilivuiano nalo napano Ioluano Vou rila kalo, nojog rivu mia nojog rivu.

²⁴ Kuvisidomii von bogo napano tomu na tikitiano aju ajikiti bijalo. Ea bogo na, nalo nonovio monoka ala von ka atuvanono ka atikiti avano, mia ve vio kalo amijikia amei atukamu beamu, atuvulu nalo dolu? Ve takurano ga mijikia rivuku nalo dolu, tikiti riva tuvululo rijev jidomiano riviorio. Mia tibe na, kamiu nonovio monoka kuvisikili ka Tubo kiano im̃auano, monoka kuvila von ka kuvitikiti kuvan ka kuva kuvijev kenemiu jidomiano.

²⁵ Tomu na sereiano aju amila von kirisikili, aju amilakakar vatitigio bogo nonovio, a nalo aju abel ka vite nonovio napano ðeli amijikia ala mokotenalo sikili re vatitig. Nalo aju amila jibe na bior kialo jidomiano jikili ka ajidom atuvulu ka ajev jidomiano. Mia bogo na ajilan maniegieg ea tomu na sereiano nalo nei, bogo bulati ga maniegieg neibano bova bereio, mia maniegieg napano bo ka rola vonio roim̃au sikili ka atilanio ea kito, naio naruei jo jobo jo.

²⁶ Jibe na ga, nojo nomim̃au jibe na naruei ea Tubo kiano im̃auano napano nojo nomilaio. Maka noto netikiti kurano tanea vio, a maka noto nesere ga, ²⁷ mia nojo nobokar kiniou, nojo nojilanvuu vatitig ka mokotenaku bogo nonovio,

bior napano bova nojo nomioliolu vatitig ban tomu dolu nalo, neber nalo jibe nei jibe nei, mia iorou kiniou naruei nolaluvu m̃arabo p̃eli maka navare ka nala nonovio vatitig tikitiano napano nojo nejikitiio.

10

Nalo napano aber amemedu, amijikia alaluvu m̃arabo, jibe Ju nalo korobilo nalo

¹ Bilbilu nalo, bo ka kito tiniedo maio ka venia napano korobido nalo amilaio. Nina ea bogo napano tormoruo Mosis burulo ajaluvo den Ijivi, ajakisor melijo na napano jo ban beamu kalo, banbano burulo abarkor burum̃ara tei nei napano betavo kalo.

² Nalo abiniua bogokouo nalo nene, mia Mosis burulo abar duluio, a nalo abinimei jibe kiano tomu riano.

³ Yuka miroano aju amiel ea vio yauo, nalo nonovio ajen sinaniano na napano Atua jian banlo, ⁴ a bogo midoujerlo, Atua mila uei miyotuba ea bulukuveru ga, ka amunuio. Ea bogo na, jibe napano Kristo ga jo bijalo, jo bitikar vatitiglo ea vite nonovio.

⁵ Atua mila bo banlo jibe na banbano, mia maka asidom atu sikili ea naio. Nalo abilig taakalo kanio, naruei naio maka bunu rijamo kalo ava joomo ea vio napano naio berkario banlo, naruei mila am̃arm̃aro garuei janea vio ea vio yauo ga.

⁶ Mia kito banei, maka rivu ka parido sikili tibe korobido nalo nei, mia ver rosidomii vatitig rivu

ka venia na maluvo ealo, romijikia rolakakar vatitig vite eaio.

⁷ Tibe na, monoka rodu re vite dolu to tukamu ka Atua ea kiado meuliano, jibe tavoru tai napano romilotu kanio, jibe napano korobido nalo nei amilaio. Iliano tai napano berii kialo bajago ea bogo na, berinavo

Nalo maka asidomii vite dolu, ajidom ga ala jokoluolu, bija munuiano na torogiano, a asiraragii tira ea voluano, nina ga. Eks 32:6

⁸ Nalo aber ka naina naruei meuliano novo, mia monoka tiniedo bobogia re bogoti nene napano Atua mila maro va nalo abinimei ajer tomu nalo a tire nalo napano amila siakaiano, mia ea bogoti tai ga menu duelimo valuo ba tolu [23,000] kalo aŝarmaro vaarakurano, jibe kialo vironiano na jikili tai. Jibe na kito monoka rovitikar vatitigio, maka rivu ka kito tealu atu avan tanea vio tibe na.

⁹ Toro na be m̃arou, mila kariano jibe na, a beriaŝa bo ga na, naio jo julu m̃lea Tubo. Mia Tubo rila vite tai kanio, mia toro na ritabujo, maro rimei kanio jibe nalo dolu neibano.

¹⁰ Mia maka rivu ka roserm̃ii ka Atua, jibe napano aju amilaio nua, ea korobido nalo kialo bogo. Ea bogo na, Atua miila nailiano tai na verikariano na m̃ariano binimei ealo, muebinivinlo.

¹¹ Romial napano aju amila kariano jibe na, a romial ka vironiano nalo amalmaluvo ealo jibe na, naio be vite tai na rilabon kito. Abivitauia bulag tukunuano nene nua beamu, mia romijikia

ralakakar vite eaio banei, ea bogo maaro nalo napano rojuaio.

¹² Jibe na, ver toro tai jo jidom veve naio ve takurano kiano meuliano bereio, a beriaña naio jo jikili ju kirisikili vatitig ruei, bo ka naio vitikar vatitigio, bior maka rivu ka bogo tai naio rila vite va tai, ana rijoru.

¹³ Kumial jukujukuano nalo binimei, mia kumemebiju re laka. Maka kamiu ga napano kubiniua jukujukuano nalo nei, mia aju amaluvo ea tomu nonovio kialo meuliano. Mia kumijikia kuvalea Atua, bior napano mia naio maka rilaso ka koviniua jukujukuano napano maka kovare ka kotuvuluio, mia bogo napano jukujukuano rimei rila vonso, mia naio riverial kiano m̄arabo tai kaso ka kosikili koviniua jukujukuano nalo na, rivano-o kotaluvo den kiano moroano.

¹⁴ Kiaku bilbilu novo nalo, monoka kuan re vaataro leleio ea bajago na napano tomu nalo aju amilotu ka tavoru sibusibi nalo. ¹⁵ Nemijikia ka kube tomu nalo napano kumijikia vite, mia bogo napano nomil kirimemedu ban kamiu jibe nei, nomonea ka kumijikia kuvitii vatitig venia napano nojo neberenio.

¹⁶ Neber iliano nei bior napano bogo na komiasolso bija tomu nalo napano aju amilotu ka tavoru tai, jibe ka napano jau bunu kojo komilotu kanio ruei.

Nina be verare ga ka tivelinio na kito napano romonea Kristo. Ea bogo na sinaniano lu, robolkouo ka munuiano lu, romidu, a nina jibe ka roberialio ka romiasol bagaro na tomu

nalo napano kiano burukija miou karlo. A iorou, rovurekokorov joko lu, romidu, a nina jibe ka napano robija nalo napano amila bulag mokotenano napano jaklele mave ea m̄akolkolo.

¹⁷ Nina be riano ka kito nonovio napano roju robinimei vio takurano ea sinaniano lu nei, bior ka robinimei jibe bajago takurano, a rojen ga joko takurano nei.

¹⁸ A jibe na bunu ea kulo Israel, bogo napano amue kialo sida nalo. Tealo maka ala sida, mia ajaaro ka asen sunbue na sida nalo nei napano nalo dolu amilaio, naruei mila jibe na napano abe bagaro takurano ga amila lotuano jibe na ban Atua.

¹⁹ Bo ga, iliano nalo na berenio venia? Nojo neberii tavoru nalo bija sida nalo nei, mia maka neverenio ea kiaku jidomiano ka vite nalo nei abe riano, p̄eli abo.

²⁰ Maka tibe na leleio, mia bo ka nala meravo van kamiu ka nalo napano aju amila lotuano kinkin nalo jibe na, maka amonea Kristo, a sida nalo napano aju amilaio, maka atu ala van Atua napano be riano, mia aju amila ban ea siñaro nalo ga. Tibe na, maka rivu ka kuva vaataro kalo napano aju amilaio, bior napano maka nosidom ka kuviasol vija siñaro nalo.

²¹ Jau napano kojo kojotano ea Tubo kiano barobaro lu, kojo komunu ea kiano baja lu, a kojinan ea kiano sinaniano lu, maka kojikia kova kototano ea siñaro nalo kialo barobaro ka kodu kialo munuiano a sinaniano.

²² Toro napano naio mila jibe na jo julu Tubo, mijikia rila Tubo rijokua laka, tinien ser naio.

Peli na toro nene beriamña ber ver Tubo tinien jer naio jibe na, maka ve vite tai na, bior ka naio kirisikili lie loa Tubo? Maka nesidom ver tibe na.

Namoneano nalo monoka ala re vite napano mijikia rila namoneano dolu nalo ajog rivova

²³ Iliano tai jo, napano tomu miroano aju aberenio, aber toro mijikia rila venia ga napano naio jidomio. Peli iliano na be riano, mia vite nalo tai ju ka nemijikia nalaio, mia maka nosidom ga nalaio, bior ka kiaku vitiiano, nalo maka atu aija kiniou ka kiaku meuliano, a maka atu aija tomu nalo kialo meuliano nalo napano aju vaataro kean kiniou.

²⁴ Neber jibe nei bior napano maka rivu ka toro to sidomii naio ve taku-rano ga, mia naio monoka sidomii bunu tomu nalo napano naio jo vaataro keanlo.

²⁵ Bo ga, vonganei mia neber tenalo tai ea tivelinio na sunbue na temeul nalo napano amila sida rui kanio ka kialo tavoru sibisibi. Verver avar sunbue nene amei, avar tu vija sunbue dolu nalo ka aivilvili kanio, romijikia rovulu ka resenio nina bo ga. Nina bior napano maka rotu rovitilubar ka sunbue nalo nei ajumñabe, nuber sunbue vabe na amila sida kanio, pñeli sunbue vabe na maka ala sida kanio, mia rosidomio mñlea re, rovika re vikadeniano, rovulu ga.

²⁶ Rodu, rosenio, bior nina jibe ka iliano tai napano ber jibe nei, berinavo

yetemeriba nei, bija vite nonovio napano ajuaio, abe kei kiano? Abe kiado Tubo kiano ga.
Iouano 24:1

²⁷ A ver toro tai napano maka rimonea rivioso ka kova kosinan ea kunuano, ðeli komerou ka kovano, koje kober ðeli avar sinaniano tai vanso napano amila ruei lotuano kanio ban kialo tavoru nalo. Mia makanio, ver koto kosidomii ka kovano, kavano ga, a koto kovivika re vikadeniano tibe na, kodu ga venia napano ajianio banso.

²⁸ Mia, vite tai ga, ver jau kova koto yako ruei, a namoneano dolu tai to, naruei ðeli naio riverialio vanso tibe na, river, Kuruaku, sunbue na, kito juo monoka rovel kanio, bior napano nomijikia ka amila ruei sida kanio ban kialo tavoru nalo. Ver naio river tibe na vanso, naina naruei mia jau bunu kosenio re.

²⁹ Ee, ea tivelinio na kiamo jido-miano, kojaaro ka kosen ga, mia ea tivelinio na kuruamo dolu nei napano ber vite na kaso, bova ka naio, naruei bo ka kotokol re bunu, bior verenio makanio, mia jau kola vite tai napano kiano jidomiano maka rimemedu kanio leleio.

Mia ver jau ga takurano, a maka toro tai riverial vite tai vanso tibe na, jau komijikia ka kola venia napano komijikia ka memedu kaso ka kolaio.

Naina naruei kiaku jidomiano jibe na ka vio na. Kiniou neber ðeli maka rimemedu ka toro dolu kiano jidomiano ga jo miyuku kiniou ka monoka nala nina ðeli nala re ninei.

³⁰ Ver sinaniano kinkin vaio, mia nemialio ka ver beamu, nobolkouo kanio, mia nemijikia nosenio rivu ga. Maka rivu ka toro dolu tinien seri kiniou ka nojo nejen sunbue tai napano neber siva ban Atua bior ruei.

³¹ Bo ga, nina berenio jibe nei, ber verver kito rosen titai, ðeli romunu titai, ðeli vaio bereio napano romijikia ralaio, mia monoka ralaio nonovio ea bajago tai na ridular Atua siano. ³² Kirivova ver kamiu kuvila titai napano mia rila bulag kulo Ju nalo kialo jidomiano, ðeli kulo Kris nalo, ðeli kiado namoneano dolu nalo, ³³ mia bo ka kuvila von ka kuvila tibe na kiniou nojo nemilaio kalo. Ea vite nonovio napano nojo nemilaio, maka nala von ka nala ka rivu van kiniou, mia namila von ka nala rivu vanlo, ka rila ka ðeli nalo tealó amijikia avokar ioruriano.

11

¹ Ee, bilbilu nalo, jibe ka napano kiniou nojo nomila von ka neiel noue Kristo jaano, bo ka kamiu kuvila von kija ka kuviel kuvue jaaku.

Tomu nalo kialo bajago novo bogo na aban ea lotuano

² Bilbilu nalo, nomijog ka kumitu kumisidomii kia ga iñauano nalo napano nomirñauka ban kamiu, a kumitu kubakar batitig bajago nalo na iñauano nei napano neberloglog ka kamiu.

³ Mia ea vite nalo nei, nalo tai jo keano napano nojidom ka kamiu monoka kuvijikia vatitigio, napano berii toro bija tira, napano naljuo kialo iñauano maka rive verare. Jibe ka napano Atua karamñado naio be parinio ka Kristo, a Kristo naio be parinio ka toro, naruei suñano be parinio ka koano tira.

⁴ Mia jakii kiado bajago, ver toro tai rivolkouo, ðeli ril ea mirano namoneano nalo, naio monoka

riya re batubatu joa parinio. Verver riyao, romial naio jibe vovu tai napano maka rijikia rila bajago na vameneano. ⁵ Mia ea tire nalo naio be dolu. Verver tira tai bolkouo, ðeli ril ea namoneano nalo miralo, romialio rober bo naio jovuko parinio ka batubatu ðeli kulumãarauo tai tibe na. Verver sovoko re vatitig parinio tibe na, naio bunu mila bova, romial naio be verare ga ver ve boromo ga, to sikili tu ea mirano tomu nalo.

⁶ Ver tira tai parinio sikili, maka sidom sovoko parinio tibe na, bo ka kamiu kuver kanio ka taðig kon parinio ga tukamu, ana karina mijikia sikili tu ka rivolkouo joomo ea lotuano. Ana mia naio monoka rimou laka ka rila tibe na, bior maka rivu ka tira rivuron vijinio ve bulavulati laka, ðeli taðig vijinio ve boromo. A verenio ve vite na imouiano ka tira jibe na, bo ka tire nalo asaaro ka avokar kiado bajago na vameneano, nalo monoka asovoko parilo tibe na, bogo na abinimei ka avolkouo ea lotuano.

⁷ Mia ka venia tomu nalo maka asovoko parilo? Nina bior Atua jo mave, a naio be boru rui, mia mila suñano jibe nei, bitirilar suñano mila naio loa ka tira. Jibe na naruei suñano monoka re rilavan parinio, mia tira monoka sovoko parinio. ⁸ Romijikia ka suñano monoka to mave tibe na, bior napano Atua jii suñano beamu, karina jii tira den merikono tai na mokotenano suñano, mia maka tii suñano den tira, ⁹ a naio jii tira ka rijai suñano, maka tii suñano ka mia rijai tira. ¹⁰ Tibe na, tira monoka sovoko parinio, ka verialio ka naio bamenea koano. Mia bogo

na naio mila jibe na, nailiano nalo na tiniabene amialio, a mila abitulubarario ka jibe ka tira jaaro ka vatove ka koano, mia nalo bunu monoka asaaro ka avatove ka kialo toro na toru, napano Atua. ¹¹ Ierinio napano tira monoka rivatove ka suñano tibe na, mia nina maka riverenio ka naljuo maka ave verare. Kito napano roju joomo ea bagaro na Tubo, romijikia ruei ka tira maka rijikia to naio ve takurano, a suñano maka rijikia to naio ve takurano, mia naljuo monoka atu aiñau vei ka aijajalo ve verare ga. ¹² Beamu laka, ea tiiano, tira moti moluo ea suñano mokotenano, mia iorou ka naina, tomu nonovio aju amolmoluo ea tira mokotenano bokar banei, mia romijikia ka burupati riano nene, napano vite nonovio malmaluvo eaio, naio be Atua ga.

¹³ Peli tealo maka asaaro ka kiaku iliano, napano neber bo ka tira napano bolkouo monoka sovoko parinio, mia kamiu kuvila von ka kuvisidomii vatitig kanio. Ea kenemiu vitiano, kubitii ka tira napano maka sovoko parinio, memedu ka naio tumolu rivolkouo van Atua? Maka leleio, ea kiado bajago maka lele rimemedu. ¹⁴ Ea kiado meuliano na yetemeriba nei, meravo vatitigio ka kito ruei, ber bogo napano suñano juvan vijinio terebievi laka, maka rivu laka ka naio. ¹⁵ Mia bogo napano tira juvan vijinio terebievi kirinovo, bo laka ka naio, a vijinio na terebievi nei, Atua jian ban naio jibe ka vite tai ka riovovua vu mokotenano.

¹⁶ Mia jibe napano neberenio, na-moneano tealo aju amil laka, maka asaaro ka jidomiano nene napano ber ka tira napano jidom rivolkouo

monoka sovoko parinio. Bo ga, kiaku iliano jibe na, ber kumemi naverloglogiano nalo, numberloglog jibe nei ga, maka nuvisaaro ka bajago dolu, a Atua kiano bagaro na lotuano p̄iliṗili dolu nalo, nalo bunu aberenio jibe na.

Marabo na memedu ka ala sinaniano lu

¹⁷ Vite tai bereio jo kia napano nojidom never jidomiano tealó ka van kamiú. A maka rivu ga, bior napano maka ve vite tai napano nemijikia nodular kamiú riviorio, mia be vite tai napano monoka noil van kamiú riviorio. Nina ea tivelinio na bogo na lotuano, napano bo ka tibe na vite tai napano rijai kenemiú meuliano, mia kumila tibe na binimei be burupati jaleleano tai bereio. ¹⁸ Neber jibe na bior napano nomijog ruei aber bogo napano kamiú namoneano nalo kuburon vio takurano, maka kuve takurano, mia vuruburevureiano jo binimei judu iviso kean kamiú. Ver iliano nalo nei be sibiano, bo, mia makanio, nemialio jibe monoka be riano ga. ¹⁹ Mia maka nejikia ka vaio kumisidom kuvila tibe na? Peli tai jidom tovulu tai, tai jidom tovulu tai tibe na? Peli kojidom kotuvuluio, ka mia tomu nalo aver jau naruei kobe riano, p̄eli jau naruei Atua jo bijaso?

²⁰ Mia ea tivelinio na sinaniano lu, nomijog aberenio nina bunu kumitu kumila bova. Bogo napano kuburon vio takurano ka kuvila sinaniano lu nei, maka bunu kuvila ka kuvisidomiikar kiado Tubo, mia kumila jibe semiú sinaniano dolu nalo. ²¹ Verenio tai rimei rijog vitu, mia tumolu riyuku jum̄ano rivar joko ve telabo naruei dolu nalo ve re salo, p̄eli dolu rimunu

m̃arjuṃelṃelu ve toru! ²² Peli maka ve kenemiu yimo na vorosebiano, ana kubinimei ea lotuano ka kuvisinan eaio? Peli kamiu kumila jibe na bior napano kumitu kumisidomii kurano ea Atua kiano yimo na lotuano, p̃eli kumitu kumisidomii kurano ea namoneano bilbilu dolu nalo? Maka nejikia mia never venia ka kamiu rivior vite nei, a mia neber ga maka nasaaro kanio leleio.

²³ Marabo na memedu ka ala sinaniano lu, Tubo naruei ber ka kiniou, a iorou, kiniou naruei nojuvan biedu ban kamiu. Bano jibe nei, ber Tubo Yesu, ea kiano bogiano maaro na, napano Jutas jiveluku naio eaio, naio midu joko nei, ²⁴ ana bolkouo ber siva biorio, burekokorovio, ana berenio “Ninei naruei be mokotenaku, napano nomijamo bior kamiu. A kamiu monoka kuvisen joko tibe na tulaka, tibe vite tai ka kuvisidomii kiniou.” ²⁵ A iorou, bogo napano ajenio bano-o bisi, naio midu baja na m̃arjuṃelṃelu, mila jibe nene bereio, ber kalo berinavo “Baja nei, naio be kiaku burukija, napano mila Atua kiano verikariano vou napano mila bija toro jikili ju. A bogo nonovio napano kamiu kuvidu baja nei tibe na, neber bo, kamiu monoka kuvisidomial kiniou.”

²⁶ Bilbilu nalo, naina naruei Tubo kiano iliano ea tivelinio na, a mila ver bogo napano rosen joko vija rodu baja tibe nei, roju romila sidomkariano na kiano m̃ariano, a mia kito monoka rotu rala tibe na vokar bogo napano naio rimaluvo kean kito bereio.

²⁷ Tibe na, ka rodu Tubo sano joko nei, vija m̃ano baja nene, naio be vite tai napano be lu laka. Ver toro tai ridu ea bajago tai napano

maka rimemedu, toro na mila kirivova, mila bulag vijauano na mokotenano Tubo bija kiano burukija, jibe ka naio ga muebin naio. ²⁸ Tibe na, bogo na ala sinaniano lu nei, monoka rovitii vatitig kiado meuliano veve terakurano, karina, rodu joko vija baja nene. ²⁹ Mia bogo na rodu, monoka rovitilubarario ka vite nei, nioti nene toru jo, napano berial ka kiado Tubo mijamo ka kiano meuliano bior kito. Naruei, ver toro tai senio, ana maka sidomii ve temi ka kito nonovio robe toro takurano ea Kristo, midu ka iakurano ga, a mia naio rialio napano rivova lie ka naio. ³⁰ Vite na naruei jo mila kamiu rui, napano miroano ka kamiu amelmeluku ðeli amie, ba bokar napano tealo añañaño. ³¹ Mia ver rotu rovitii vatitig kiado meuliano bogo nonovio, mia Atua sian re vironiano van kito tibe nei. ³² Mia kito napano Atua mila ka kito jibe nei, maka rodu tibe vironiano tai, rodu tibe jidomiano tai napano Atua mila ka rilabon kito, ka sian bogo van kito ka ea bogo maaro, mia avukular kito re rovan vija tomu dolu nalo na yetemeriba napano mia avan ea vio na jogvaiano.

³³ Bilbilu novo nalo, naina naruei kiaku iliano ea tivelinio na ala sinaniano lu. Bogo kumei vio takurano tibe na, mia kuvila ea bajago novo. Ve re tai napano rila von ka ridu soðeli ka senio ve toru beamu, mia kuvitu riñaño ga, kar bogo napano aviniu atu, kamiu kuvilaio. ³⁴ Toro napano jijerio ana jidom laka sinaniano, bo ka tobo ga vonuo, sinan vatitig ea kiano vio. A monoka kuvitakii kiaku iliano ea tivelinio nei, ver ðeli, bogo na mia kumei vio takurano, mia

maka lele vite tai rivu van kamiu.

Vite nalo dolu ju ka neverialio van kamiu, mia rotukunu kalo bogo na namaluvo kean kamiu.

12

Moroano nalo napano Niununo Lu jianio jibe jidomiano tai

¹ Bo ga kuruaku a kuvivinioku nalo, kiniou nojidom neverii moroano nalo napano Niununo Lu mijikia sianio van kito namoneano nalo jibe jidomiano tai. Ea tivelinio na, maka rivu kamiu kuve taboso, mia nojidom ka monoka kuvijikia vatitig kija kalo. ² Beamu, bo ka kuvisidomii nua ea bogo na maka kumonmonea vo. Ea bogo na, moroano nalo na niununo dolu nalo aju amiñau ea kamiu, aburu kenemiu jidomiano ba be vovu vatitig ka kuvilotu ka tavoru nalo ninio napano maka ajikia ail. ³ Nina naruei niununo kinkin nalo napano amijikia ala toro ril rivova ka Yesu, riolua siano, mia Atua kiano Niununo Lu maka rijikia sian iliano na jibe na. A niununo nalo na, maka ajikia ala toro river iliano novo, verial Yesu be Tubo riano, mia toro napano ber jibe na, romijikia ka Niununo Lu jo miñau ea naio, bar iliano nei banio.

⁴ Jibe na, bogo napano romial moro-ano novo nalo napano namoneano nalo amijikia aiñau vijaio, romijikia ka jibe jidomiano nalo napano Niununo Lu jianio banlo. Moroano telabo ka ala iñauano aju, mia Atua kiano Niununo naio takurano be burupati ka nonovio. ⁵ Jibe ka ga napano bajago telabo ka ala iñauano aju, mia

kiado Tubo naio takurano be parinio ka nonovio, ⁶ a jidomiano novo telabo ka ala imãuano aju, mia Atua naio takurano jo mila abavavin ea kito nonovio. ⁷ Jibe ka, ea tivelinio na moroano nalo napano Niununo Lu jianio, namoneano nalo amijikia ajevio beve dolu, jakii venia ga napano Atua bitii ka mia riija lie taara na namoneano nalo.

⁸ Ea tai, Niununo jian iliano nalo napano abe masou laka. Ea tai, jian navitilubariano novo nalo. ⁹ Ea tai, jian viekouoiano toru. Ea tai, jian napano mijikia milarur namieiano nalo. ¹⁰ Ea tai, jian napano mijikia mirãauka vremesiano nalo. Ea tai, jian verialiano na vite nalo na ju ka rimei. Ea tai, jian napano mijikia rijidig bulag simãaro nalo. Ea tai, jian napano mijikia rijev ka iliano dolu. Ea tai, jian napano mijikia bilig iliano nalo napano amijeivio ka iliano dolu.

¹¹ Nina naruei ijaiano nalo napano Niununo Lu naio takurano ga mijikia ridu toa toro kiano meuliano, jo jian bulagio ban kito terakurano jakii ga venia napano naio jidomio.

¹² Namoneano nalo abar ijaiano nalo beve dolu jibe na, jibe ka napano mokotenado nalo be tarati dolu nalo miroano. Terati dolu nalo na, amiasolo aju amimãau vei ea mokotenano takurano ga, a jibe ka bunu joomo ea taara na namoneano nalo, napano ajibe ka terati nalo ea Kristo mokotenano. ¹³ Peli kito kulo Ju ðeli kito kulo Krik, ðeli kito tortoru ðeli roju romimãau kurano toro na toru tai kiano, mia Atua kiano Niununo midu kito nonovio, mila kito rabaruei

ka romei rove terati na Kristo mokotenano, a Niununo na naruei napano naio takurano ga joa kiado meuliano nalo beve terakurano.

¹⁴ Bo ka kito rosidomii lie ea kijo-kijo nei napano roju roberii, rober kito namoneano nalo rojibe Kristo mokotenano. Naruei ea tivelinio na mokotenado, romijikia ka terati nalo miroano.

¹⁵ Tibe na, maka rimemedu ka terati tai, tibe jaano, rijog rivova, tumolu riverinavo “O, kiniou jaano ga, kiniou maka noiñau rivu tibe napano jumñano miñau. Peli maka bunu rivu ka neve terati na mokotenano.” Mia makanio, jaado maka rijikia river tibe na, bior naio be terati na toru ea mokotenado ruei.

¹⁶ Mia maka rimemedu ka tiliniedo rijog rivova, tumolu riverinavo “O, kiniou tilinieno ga, kiniou maka nejikia nevitii vite tibe napano mirano milaio, peli maka navare ka noto noiasol ea mokotenano.” Mia makanio, tiliniedo maka ver tibe na, bior napano naio, kiano iñauano novo napano mila ka mokotenado jo ruei.

¹⁷ Nina bior napano verver mokotenado rive mirano ga, mia maka rejikia rojog lubar vite, a ver mokotenado rive tilinieno ga, mia maka rejikia rojugunu vite.

¹⁸ Mia ea mokotenado, Atua mila jakii kiano jidomiano, bar vatitigio nonovio terati nene ajua vio nalo nene memedu terakurano, ka ala kialo iñauano memedu veve terakurano.

¹⁹ Ver terati mokotenado nalo aviniu averaverarei ga, mia kito maka rejikia rovitii tibe ka na mokotenano jibe ka takurano ga, ²⁰ mia terati dolu nalo abiniu monoka aiasol vio takurano ka ve mokotenano toro.

²¹ Mirado maka rijikia ril rivova van jumñado, river “O, maka bunu nosidomso,” a

pariparido maka rijikia rijil jaado, river “O, maka bunu tinieku tiso.” ²² Maka leleio tibe na, a! Terati mokotenado tealo amelmeloko laka, mia romijikia ka aju amila burum̃ara iñauano. ²³ Terati dolu na mokotenado nalo, rosidomii re rever abo jum̃abe, mia rotu rovitikar vatitiglo. Terati dolu tealo na mokotenado, maka rosidom toro dolu rialio, naruei rojidom temi ka roiako vatitiglo. ²⁴ A terati dolu na mokotenado, abo ka tomu nalo amijikia aialio, naruei maka roiakolo. Jibe ka, romial ka Atua bar vatitig terati nonovio memedu ga, a midu jidomiano tai joa kito ka napano bekurano terati tealo amelmeloko, ðeli maka ala iñauano ve toru, mia rosidomii ve temi kalo a rovitikarlo rivu. ²⁵ A nina mila napano terati nalo nonovio maka ail niegelo, mia aju bo ga, aju amijajalo bereio bogo nonovio. ²⁶ Ver terati na mokotenado tai rijog rivova ka vite tai, terati nonovio dolu nalo monoka ajog rivova vija naio, a ver aijalar terati tai, amila bo banio, terati dolu nonovio amijikia ajog rivu vijaio.

²⁷ Naruei iliano nalo nei aberenio jibe nei, aber kito naruei namoneano nalo, rojibe ka Kristo mokotenano, a kito terakurano robe kiano terati nalo nene. ²⁸ A Atua bitiri bulag kito terati nalo na Kristo mokotenano, ka rola iñauano nalo na lotuano. Na beamu, Atua bitiri bulag tealo abe navagadeano, na juo nene tealo abe atevi, na tolu nene, tealo abe naverloglogiano, a iorou kanio, nalo napano amim̃auka vremesiano, ðeli amilarur mieiano nalo, ðeli abitikar iñauano ea lotuano, ðeli amijev iliano dolu nalo, jibe

na. ²⁹ Naruei, ea taara na namoneano nalo, kito romialio napano abiniu abe atevi? Peli abiniu abe naverialiano? Peli abiniu abe naverloglogiano? Peli abiniu amim̃auka vremesiano? Maka leleio tibe na. ³⁰ A abiniu amijikia ala rur mieiano nalo? Peli abiniu amijikia ail ka iliano dolu nalo, p̃eli avilig iliano dolu nalo? ³¹ Maka leleio tibe na, mia bo ka tomu nonovio asaaro ka avokar burum̃ara moroano vabe napano Niununo mijikia sianio vanlo.

A ea moroano nalo na, tai jo napano monoka rimei ve moti ea kiado meuliano nonovio, napano bo lie laka ka nalo dolu, napano kiniou nojidom noveriio van kamiu, nina bajago na tinietiano.

13

Tinietiano

¹ Tinietiano, naio be vite tai napano monoka ve vite moti ea kiado meuliano. Peli nemijikia neil sel kulo dolu kialo iliano, p̃eli nemijikia neil ka agelo nalo kialo iliano, nina bo, mia ver kiniou tinieku tii re tomu nalo, mila napano kiaku iliano nonovio ajibe ka p̃i tai napano amue vovu, miolu kurano ga. ² Peli burum̃ara moroano joa kiniou ka neverial Atua kiano iliano, p̃eli na nemijikia vatitig vite telabo napano tomu dolu nalo maka ajikiaio, p̃eli na kiaku viekouoiano toru laka bare ka nobolkouo ka tenalo na tortoru mia amaluvo, vite nalo na abo laka, a ver tinieku tii re tomu nalo, nebe iakurano ga. ³ Peli nejian kiaku saba nonovio ban talim̃asa nalo, ver p̃eli

noju jikili banbano-o amisebi mokotenaku bior napano nebe Kristo kiano toro, nina bunu bo, mia ver maka tinieku titii tomu nalo, nemila ka iakurano ga.

⁴ Naruei burumñara vite nei, bajago na tini-etiiano, naio jumñabe? Jidomiano nene tebievi, a be tinievuiano. Naio maka rijokua, naio maka rivarvarka, a naio maka to ridular naio bereio. ⁵ Kiano bajago kirinovo, naio maka rive viti, maka tinien mimi soḡeli, a maka rivokar jidomiano va vesiou. ⁶ Naio maka sidom vite va, mia jaaro ka vite novo. ⁷ Tinietiiano naio jikili ju julaka, tinietiiano naio be riano julaka, tinietiiano naio tinienekar julaka, a tinietiiano naio juvulu julaka. ⁸ Tinietiiano maka tinien maro leleio bogo tai.

Be riano laka, moroano dolu nalo, jibe veri-aliano nalo, ḡeli iliano na ka iliano dolu nalo, ḡeli jikiaiano nalo, mia nalo maka ajikia atu tulaka, mia tinietiiano ga naio jo julaka ga, naio maka rijikia ribisi bogo tai. ⁹ Ea kiado bogo, aju aberial Atua kiano Iliano nalo, a aju aberloglog jikiaiano nalo jibe nei, mia venia napano aju amila banei, be torogtorogio nene ga, maka rivokar kiano vujoano leleio. ¹⁰ Vite nalo nei abe tena vonganei ga, a ea bogo napano mia Atua rila vite nalo rimeu rivu nonovio, vite dolu nalo nei mia abisi, mia tinietiiano ga mia to.

¹¹ Nina be verare ga ka kiado meul-iano. Bogo napano robe kiritete kia ga, kiado iliano bija kiado jidomiano bar kiritete kiano bajago. Mia bogo na robinimeu tortoru, maka bunu rotibe ka kiritete, kiado bajago meruo vatitigio. Naruei

kiado meuliano bija Niununo Lu monoka tibe na bunu.

¹² A naio be verare bunu ka mermerobi nalo napano roju robirii mirado eaio. Bogo tealó, ver mermerobi nei miagiago þeli be mñadati, mia maka rejikia rovitilubar vatitig mirado eaio. Mia bogo napano Atua rila vite nonovio rimei rivu, mia romijikia rovitilubar vatitig vite nonovio, a mia roial Atua mirano rimemedu ka mirado ga. Mia bunu ea tivelinio na kiado jikiaiano, vonganei romijikia telisu ga, mia ka bogo na ju ka rimei, mia Atua rila kito rojikia vatitig naio, vija vite dolu nonovio, ve verare ka ga naio mijikia vatitig kito nua ruei binimei bokar banei.

¹³ Tibe na, vite dolu nalo mia abisi, mia vite tolu ga amijikia atu tulaka, nina naviekouoiano, baleaiano, a tinietiano. Mia ea vite tolu nei, nana napano toru laka kalo, naina neberenio maariano na, naio be tinietiano.

14

Pol jo berii bereio moroano nalo na Niununo Lu, jibe napano amil jel iliano dolu nalo

¹ Naruei bior napano tinietiano naio burumñara vite laka jibe na, kamiu monoka kuviduio to ve vite moti ea kenemiu meuliano. Mia bija nina, monoka kuvidu kenemiu jidomiano toa moroano nalo napano Niununo Lu jomña jianio, kamiu kuvisaaro ka kuvakarlo. Mia ea moroano nalo nei, tai napano bo laka, nina napano toro berial Atua kiano iliano nalo.

² Ver toro tai tumolu verial iliano jel iliano dolu tai napano Niununo Lu jianio banio, þeli

bo ka naio, mia jibe ka napano jo mil ban Atua ga, maka to ril ka tomu dolu nalo ajikia ajog lubar naio. Peli jo berial burum̃ara iliano nalo napano Niununo Lu jian banio, mia iliano nalo na ajuluku ka kito, maka rejikia rovokarlo. ³ Mia ver toro tai riverial Atua kiano iliano nalo van kito, ril van kito sel ea kiado iliano, kiano iliano novo nalo nei amijikia ala kito rosikili, amijikia adular kiado jidomiano, amijikia adururu kiado iviso. ⁴ Jibe na, toro napano mil jel iliano dolu napano Niununo Lu jian banio, jo bagan naio takurano ga, mia toro napano berial Atua kiano iliano napano tomu nalo amijoglubario, naio jo bagan lotuano nonovio.

⁵ Ee, kiniou najaaro ver kamiu kuvil sel iliano dolu jibe na, mia nemialio ka bo lie ver kuvitu kuverial Atua kiano iliano van kulo dolu nalo. Naio napano jo berial Atua kiano iliano nalo, kiano im̃auano bo lie loa ka napano jo mijev jel iliano dolu. Nina bior naio napano jo mil jel iliano dolu, kiano im̃auano maka jikia rivar m̃arati ea kulo dolu kialo meuliano. Kiano im̃auano maka rijikia vagan lotuano ver maka tai napano jo bilig kiano iliano nalo ka kulo dolu nalo ajikia ajoglubario.

⁶ Bilbilu nalo, kuvisidomii vonio ver kiniou, bogo nojo nebinimei ea kamiu nojo nomioliolu ban kamiu jel iliano dolu tai napano Niununo Lu jianio ban kiniou. Tibe na, mia kiaku iliano nalo maka ajikia aija kamiu leleio. Mia bogo na nemil ban kamiu jel iliano napano kumijoglubario, mila na venia napano nejianio ban kamiu, jibe vite vou tai napano Atua berloglog ka kiniou, p̃eli

jikiaiano tai, ĥeli verialiano tai na Atua kiano iliano, ĥeli verloglogiano tai, mia mijikia rijai vatitig kenemiu meuliano.

⁷ Nina jibe ka ĥi m̃arauo tai, ver kiano terati jooa nalo avova, mia bogo na aserei kanio, maka rojikia rojog lubar vatitig iou venia napano ajerei kanio. ⁸ Peli ver tubo tai jidom rue ĥi, mia ĥi minunu, maka jikia riolu m̃lea, mia tomu nalo maka ajikia ajoglubario ka tubo mue ĥi bior vaio. ⁹ Mia jibe ka ga na lotuano na kenemiu yako bunu. Ver toro tai jo ber iliano nalo jel iliano dolu tai napano tomu nalo maka ajikiaio, mia maka ajikia avokar niati tai leleio ea venia napano naio jidom river kalo. Kiano iliano mia riva kovio ea vio yauo ga.

¹⁰ Jibe napano romijikia, iliano miroano ju janea yetemeriba, a kialo iliano nalo abe niotiaju. ¹¹ Mia ver nava kovio tai, maka nejikia kialo iliano, nejibe ka valauo kalo ea vio nei, a nalo ajibe ka valauo ea kiniou bunu. ¹² Ana iliano nei be nioti ban kamiu napano kumitu kumila vio jikili ka moroano nalo na Niununo Lu aim̃au iviso ea kamiu. A nioti nene jibe nei, ber kamiu kuvila re napano kubeve terakurano kuvitu kubavavini ea kamiu ga, mia monoka kuvilavio sikili ka kamiu nonovio kuvitu kuvidular lotuano rimei sikili vatitig nonio. ¹³ Tibe na, ver kamiu tai mijikia ril sel iliano dolu tai napano Niununo Lu jianio ban naio, bo ka rivolkouo van Atua ka sian moroano van naio ka vilig kiano iliano nalo nei avan ea kenemiu iliano. ¹⁴ Kiniou neber jibe na bior ver noto nobolkouo sel iliano dolu tai tibe na, nemial jibe ka nojo nobolkouo ea niunuku

ga, mia joomo ea kiaku jidomiano, maka nejikia venia napano nojo neberenio.

¹⁵ Ver tibe na, mia bo ka rala tumãabe? Ea kiaku vitiano, bo ka rala ea tivelinio ve juo. Ver kiniou noto nobolkouo, ðeli noto noiou, mia bo ka nala ea iliano napano miyotuba ea niunuku, a bo ka nala bunu ea iliano napano miyotuba ea kiaku jidomiano. ¹⁶ Ver makanio, ðeli kojo kobolkouo jel iliano napano maluvo ea niunumo, kojo kober siva ka Atua bior vite tealo, mia toro dolu napano maka rijev moroano ka rijoglubar iliano nei, mia naio maka jikia rijikiaio, mia maka jikia riverenio “Jibe na ga naruei” ea kiamo volkouano. ¹⁷ Peli kojo kobolkouo jibe na, kojo kober vite novo miroano, mia kiamo volkouano na maka jikia rijai kiamo bilbilu kiano jidomiano leleio.

¹⁸ Kiniou najaaro laka ka Atua jian moroano ban kiniou ka noil ea iliano napano Niununo Lu jiano, neber siva laka kanio, a nemial jibe nemila toru jovulu laka kamiu nonovio. ¹⁹ Mia kiniou nojo nemila ea bogo napano nojo kiniou takurano ga, maka noto nala ea mirano tomu nalo ea bogo na lotuano. Ea kiaku vitiano, verver never iliano na telisu tai ga sel iliano napano tomu nalo amijikiaio, napano mijikia verloglog kialo meuliano, nina kirinovo laka jovulu napano nejian iliano telabo jel iliano dolu napano maka ajikia ajoglubariorio.

²⁰ Bilbilu nalo, neber bo ka kamiu kuvila von kuvisidomii vatitig ea vite nalo nei, kuvisidomii re bunu tibe kiritete. Be riano ka ea tivelinio na bajago va nalo, bo ka kuvitibe kiritete nalo,

napano maka ajikia vite ve telabo kanio. Mia ea tivelinio na bajago novo nalo, kenemiu jidomiano monoka meruo vatitigio. ²¹ Iliano tai joa Vivitauiano Moruo, berial iliano tai napano Atua ber jibe nei, berinavo

Mia novuru tomu nalo napano abinimei ea venuo dolu nalo, napano ail sel iliano dolu, nei-ilalo avan ka averial kiaku iliano van kiaku tomu nalo.

Mia kiaku tomu nalo pariparilo kirisikili laka, mia maka ajikia aiagago ka kiaku iliano napano valauo nalo nei averialio kalo. Ais 28:11-12

²² Ea iliano na, romial ka Atua berialio ka moroano na ail ka iliano dolu napano Niununo Lu jiano, ka vaio? Moroano na, maka van kito na romonea ruei, mia ka rijai nalo napano maka amonea vo. Bogo napano ajogio, avitilubarario ka be riano. Mia moroano nei ka riverial Atua kiano iliano, rijai laka ka kito napano romonea ruei, ka romijikia rojoglubario meravo bo. Mia moroano na maka jikia rijai laka nalo napano maka amonea vo, bior napano maka asidom aiagago ka Atua kiano ilirianiano.

²³ Tibe na, bogo na kumei vio takurano ka kuvila lotuano, maka rivu ka kuvitu kuvil laka sel iliano dolu nalo napano Niununo Lu jiano ban kamiu. Ver bogo tai tibe na, ver tai napano maka jikia vatitig vite nei, p̄eli maka rimonea, ver rimei joomo ea kenemiu lotuano, mia naio rial tum̄abe? Mia monoka sidonii ver kamiu nonovio kumiavovu garuei. ²⁴ A ver rimei joomo, rial ka kamiu kumitu kuberial Atua kiano iliano jel iliano tai napano kamiu nonovio

kumijikiaio, mia riagago ka kenemiu iliano novo nalo, naruei mijikia rikuru tinieno, mijikia rila naio rivitilubar kiano kariano. ²⁵ A bogo napano naio riagago rivano-o, mia rijog ka Atua kiano iliano bokar kiano meuliano, bar dulu ea vite nalo napano milavano ajua kiano jidomiano, a mia rila naio rijog rivova, rinie tano rilotu van Atua, riverialio riverinavo be riano ga, Atua jo iviso ka kamiu.

Monoka kuvimāu vija moroano nalo na Niununo Lu ea bajago na memedu

²⁶ Jakii iliano nalo nei ea tivelinio na moroano nalo napano Niununo Lu jianio, mia kamiu kuvila tumābe ka bogo nalo na kenemiu lotuano? Bogo na kumei vio takurano, bo ka kuvitiburevure imāuano nalo nene ea kamiu. Tibe ka, tai sian iouano, tai sian verloglogiano, tai sian jidomiano vou napano Atua berialio ban naio, tai sian iliano sel iliano dolu napano Niununo jianio ban naio, a dolu tai rijikia vilig iliano nei ka tomu nonovio ajikia nioti nene. A vite nonovio napano kumila jibe na, monoka vagan vatitig namoneano nalo kialo meuliano napano aju na.

²⁷ Naruei jibe na napano neberenio, ver ea bogo na, tai jidom sian iliano tai sel iliano dolu tai napano Niununo Lu jianio banio, nina bo ga na. Ver juo p̄eli tolu tibe na, bo ga na bunu, mia monoka tuvulu re ve tolu. Mia ail re ve vaarakurano, mia adu bogo vanlo, tai tukamu, karina tai bereio, tibe na. Mia bunu, bogo napano tai ril bisi, toro dolu tai monoka vilig kiano iliano, ka tomu nonovio ajikiaio. ²⁸ Mia ver asidom ka ail sel iliano dolu tibe na, mia maka

tai to napano be kiano moroano ka verial nioti na iliano nei, mia ail re bunu sel iliano dolu nalo nei tibe na ea tomu nalo miralo. Mia toro na jibe na torñaro ga, a mijikia ril sel iliano kinkin nei joomo ea niununo ga, napano Atua ga mijikia rijoglubario ave juo.

²⁹ Ea tivelinio na nalo napano aberial Atua kiano iliano, bo ka nalo ve juo p̃eli ve tolu ga ail. Mia bogo napano asian bulag kialo iliano nalo karina, bo ka namoneano dolu nalo aver kialo jidomiano kanio. ³⁰ Ver tai to rioliolu jaka, ana Atua jilogloglar jidomiano vou tai ban namoneano dolu tai napano jotano jo, nina jo mil monoka ribisi beamu ka ridu bogo van dolu na. ³¹ Tibe na, kamiu nonovio kumijikia kuvar bogo ka kuverial Atua kiano iliano, napano tai berial tai, karina tai berial tai, jibe na. A mia iliano nalo na amijikia adular tomu nonovio kialo jidomiano, a tomu nonovio amijikia alakakar vite novo ealo.

³² Iliano novo tai jo, napano memedu ka nalo na abokar moroano nalo nei napano Niununo Lu jianio. Iliano na ber jibe nei, ber Niununo napano jian iliano ban toro, naio maka tutua toro na, mia monoka takii toro nei kiano masouano, napano mia verial iliano nei. ³³ Iliano nei ber ka kito monoka roim̃au ea bajago novo na jibe napano Atua jidomio, bior napano naio maka rim̃au p̃ilip̃ili vija kiano moroano nalo, mia jo mim̃auka vite nonovio memedu ea bajago na tuñaro.

Mia bo ka kamiu kuvitu kuvila tibe ka napano taara dolu na namoneano lu nalo ajum̃a amilaio,

³⁴ napano ea bogo na lotuano, amila ka tire nalo atu aturm̃aro ga. Maka ajamo ka tire nalo atumolu ka aver iliano ea sum̃ano nalo miralo, bior napano jibe ka tuboiano moruo berenio, tire nalo monoka atu mave re atuvulu sum̃ano nalo. ³⁵ Ver tire nalo ajidom ajikia vite, maka rivu ka avika vikadeniano ve miroano p̃eli averial kialo jidomiano nalo ve miroano joomo ea lotuano, mia bogo napano ava vonuo karina, amijikia avika von den koalo nalo.

³⁶ Naina naruei kiaku iliano tealo van kamiu, a maka rivu kamiu tealo aber p̃eli neber maka rimemedu. Maka kamiu napano Atua kiano iliano lu biedu ea kamiu jukamu, a maka kamiu ga napano kuvijevio. ³⁷ Ver kamiu tai ber p̃eli naio be toro na verial Atua kiano iliano, p̃eli naio be toro napano jidomii jo jakii m̃arabo na Niununo Lu mila meravo banio, naio bo, mia ver jibe na be riano, mia naio monoka rivitilubar ka vite nalo napano nojo nojiri kakario ban kamiu, abe Tubo kiano ilirianiano. ³⁸ Mia ver naio maka vitilubario ka kiaku tirikariano nalo abe Tubo kiano ilirianiano, mia kamiu kuvijamo ka re rim̃au vija kamiu.

³⁹ Bo ga, kamiu monoka kuvisidomii vatitig kiaku iliano nalo, ka kuvisikili ka kuvijev moroano ka kuverial Tubo kiano iliano, mia ver tealo amijev moroano ka ail sel iliano dolu napano Niununo Lu jian banlo, monoka kuvituko vio re ka nalo kuver ala re. ⁴⁰ Mia ver ala nina, p̃eli venia bereio, mia monoka ala vite nonovio takii m̃arabo napano bo a memedu.

15

Jikili ju bere den m̃ariano

¹ Bilbilu nalo, kiniou nojidom noverii bereio Ioluano Vou nei napano nebinimei nomioliolu ka ban kamiu ruei, napano kumijeivio, kumitu kumitua kirisikili eaio, ka rila tiniemiu bobogia re. ² Ioluano Vou nei naruei napano ver kuvitu kuvokar sikili rivu kia ga, naio to rila kamiu kuvokar kenemiu ioruriano. Mia ver maka bunu kuvokar sikili ve verare ka venia napano nomioliolu ka ban kamiu, ðeli ver kuvilig van ve dolu, nioti nene ber kumonmonea beamu na ka iakurano ga.

³ Ioluano Vou nei napano ajian ban kiniou nua beamu, naina naruei nemijeivio, neberialio ban kamiu. Kiano iliano na tortoru nalo aberii Kristo, napano naio mila be verare ga ka Tirikariano Moruo berialio nua ruei ka mia naio rilaio, bogo napano naio maka rimeii vo. Ban jibe nei, ber Kristo, naio m̃aro bior kito kar kiado kariano nalo, ⁴ karina amidu naio joa buluvae, mia iorou ka kiano bogoti tolu nene naio jumolu meul bereio, ⁵ a iorou ka naina naio miyotuba beamu kean Kevas mirano, karina, miyotuba bereio kean nalo duelimo ba juo [12] miralo. ⁶ Kar iorou ka naina, bogo tai naio miyotuba bereio kean taara tai na namoneano nalo miralo, jovulu toromomou jimo [500], napano miroano ka nalo ameul kia bokar banei, mia tealo am̃arm̃aro ruei. ⁷ Bisi na, naio miyotuba bereio kean

---

15:4 Mat 12:40; Im̃auro 2:24-32   **15:5** Luk 24:34, Mat 28:16,17; Mak 16:14; Luk 24:36; Jon 20:19

Yemesi mirano, karina miyotuba kean atevi nalo miralo, ⁸ a iorou ka nina ban bereio ea vio mave. Kiniou maka noto ka bogo na, mia siva toru napano kario, Tubo miyotuba vaarakurano bereio, napano naina maariano laka, miyotuba kean miraku. ⁹ Maka nememedu ka naio rila tibe na van kiniou, bior napano ea atevi nalo nonovio, kiniou nojo yetano kanio, a maka navare ka sio na leleio, bior napano nua, kiniou naruei nojo nomijil nalo na taara na Atua kiano namoneano nalo. ¹⁰ Mia Atua be tiniememi toru ban kiniou, bitirilar kiniou ea vio nei napano nojoaio vonganei, a naio be tiniememi ka kiniou jibe na bior titai, bior napano nela kiano iñauano telabo na tortoru. Ee, ðeli nemijikia never ka nemila iñauano nalo jovulu nalo dolu nonovio, mia maka kiniou napano nomiñau, mia Atua kiano tiniememiano nei naruei napano joa kiniou, naio naruei mila iñauano jel ea kiaku meuliano. ¹¹ Mia maka noto nosidomii laka never nomiñau juñabe, ðeli atevi dolu nalo amiñau juñabe, mia vite na toru na jibe na, ka kumemi numioliolu ka Ioluanou Vou ban kamiou, a kamiou kumoneaio.

¹² Naruei bogo napano numioliolu ka ban kamiou jibe na, nuberialio meravovativig nuber Kristo, naio mñaro, mia karina meul bereio. A bior napano numila jibe na, nomiilo toru ka nomijog ka kamiou tealou aju aberver bogo napano ramñarmñaro, ativin kito, a mia ramñaro bo garuei, maka rojikia romeul bereio bogo tai. ¹³ Jidomiano na maka rimemedu, bior napano

ver atu aver ka maka toro tai rijikia tumolu bereio, nioti nene berinavo Kristo bunu maka tumolu bereio. Mia maka leleio, Atua bitirilar naio meul bereio ruei. ¹⁴ Ver naio vitirilar re Kristo, rila na numitu numiololu ka Kristo ban kamiu ka kurano, a kamiu bunu, kumonea naio ka kurano ga. ¹⁵ A ver tibe na, rila na bogo napano numiololu ban kamiu nuber Atua bitirilar Kristo meul bereio, ĩeli numila sibi toru ea Atua siano, ĩeli numitu nuberloglog kamiu ka vite tai napano maka ve riano. ¹⁶ Ver be riano ka toro napano m̃aro maka rijikia rimeul bereio, nioti nene ber ka Kristo bunu maka rijikia rimeul bereio. ¹⁷ A ver Kristo riṃaro to kia ga tibe na vo, nioti nene ber kenemiu viekouoiano be kurano, a berenio ka kenemiu kariano nalo aju keano ea kamiu. ¹⁸ A bunu, ver Kristo rimeul re bereio den naṃariano tibe nei, nioti nene ka kiado bilbilu nalo napano amonea mia aṃarm̃aro ruei, aban ea vio kouo ruei, bior napano maka toro tai napano rijikia rilarurlo. ¹⁹ A verver kiado moneano ea Kristo mijikia rijai kito ea yetemeriba nei ga, mia maka rijikia rijai kito ka bogo napano rom̃arm̃aro eaio. Ver Kristo maka rijikia rilarur kito ea bogo napano rom̃arm̃aro ea yetemeriba nei, mia rivova lie van kito, mia tiniedo riia kar kito mia tiniedo riia kar kito.

²⁰ Mia makanio, maka tibe na leleio. Nemijikia never rimemedu ka be riano, Atua mila Kristo meul bereio den naṃariano, a bitirilar naio jibe m̃ariesi moti na namoneano nalo nonovio, napano ver ava kovio bogo tai mia Atua mijikia rilalo bunu ameul bereio den naṃariano. ²¹ Nua

ea tikariano, toro moti nei Atam buru nañariano binimeia ea yetemeriba, mia vonganei, toro dolu nei Kristo mila meuliano bereio den nañariano binimeia. ²² Jakii venia napano Atam milaio, tomu nonovio na yetemeriba monoka añañario, mia jakii venia napano Kristo milaio, tomu nonovio na yetemeriba amijikia aleal meuliano. ²³ Mia vite nonovio be kialo bogo memedu, bior napano Kristo be moti ka jumolu den nañariano, mia kito namoneano nalo, mia rotu vo rivano-o vokar bogo na naio rimeia bereio, naruei mia kito bunu rotumolu den nañariano. ²⁴⁻²⁵ A kario ka nineia, mia naio rivar bulag niununo va bija siñario nalo na yetemeriba, a mia naio ve takurano rive parinio tubo ka vite nonovio rivano-o tovulu moroano va dolu nalo, atu yetano ka jaano. Kario mia naio sian nono navenatuboiano na vite nonovio rivana bere Atua karamño. ²⁶ A ea uolu nalo napano Kristo mia tuvululo ea bogo na, nina napano naio tuvulu maariano, nina vite nei na nañariano, bija kiano moroano va nalo. ²⁷ Kristo monoka tuvulu nañariano nei, bior napano iliano na beamu mave ber jibe na ruei, ber mia Atua ridu vite nonovio atu yetano ka naio. Naruei iliano nei maka river ka Atua ridu naio bereio to yetano ka Kristo, mia berii vite dolu nalo, napano mia Kristo tuvulu nonovlo. ²⁸ Mia bogo napano Atua ridu vite nonovio atutano ka Kristo tibe na, mia Kristo, tibe Atua kenerinio, ridu naio takurano bereio totano ka Atua, ana mia rila ka Atua naio ve takurano ve Atua ka vite nonovio.

²⁹ Navan ea bere iliano nei napano berii ber ver kito rañañario, mia iorou rotumolu bereio.

Ana tealo napano amonea jibe nei, aju ajidomii laka kialo bilbilu nalo napano maka lele avaruei ealo ana añaarmño. Nalo aju aber ðeli nalo nei maka ajikia ajev meuliano, mila na nalo abaruei bereio ea kialo bilbilu nalo na sialo, napano añaarmño ruei. Aju amila jibe na bior napano ga amonea jikili ka kito rañaarmño, mia rotumolu bereio.

³⁰ Mia be verare bunu ka kumemi. Ver kuvisidomii vonio ka venia numitu nubiviuo bogokouo nalo bogo nonovio, numitu nubar jogvaiano jibe na bior ga romonea jikili ka toro na ñaro, mia mijikia rimeul bereio den nañariano.

³¹ Ee bilbilu nalo, kumemi numitu numiñau jibe na, nemijikia never memedu never kiniou nomijog jibe ka nojo nojuvan kiaku meuliano bior kamiu bogoti nonovio ga. Mia naina bo ga na, bior napano najaaro mia najaaro ka meuliano na kubokario bija kiado Tubo Yesu Kristo. ³² Mia bogo napano nojoa komeli na Eveso, veribinio nalo na vio nei ajibe ka kuli deden nalo, aju amiaboluo ka kiniou banbano-o, ana bior vaio nojo nojoko vio kalo? Nojo nomila jibe na, maka nejev vite na bo tai leleio na meuliano na yetemeriba nei, mia nojo nomila bior napano nojo nojidomii meuliano nei napano rimeu iorou.

Ver meuliano nei re, bo lie kito rotibe ka kulo dolu nalo ninio napano maka amonmonea, ana aju aber jibe nei, aberinavo “Banei, kito rola jokoluolu, rosidomii re vite tai, bior napano beni, kei mijikia? Ver romñaarmño, nina bisi naruei, mia maka rejikia vite tai!”

³³ Mia kamiu monoka kuvitakii re jidomiano vovu nalo tibe na, ver makanio, mia iliano dolu nei rimei rive riano ea kamiu, napano ber jibe nei, ber “Jau koiel vija bilbilu va nalo, mia kialo vovaiano rila niegeniege kiamo bajago novo.” ³⁴ Kamiu monoka kuve masou, a monoka kuvituvan kenemiu kariano nalo. Neber jibe nei, p̃eli kuberiaña nemila niegeniege siemiu, mia monoka never ga, bior napano kamiu tealo maka ajikia vatitig Atua kiano m̃arabo na memedu nalo leleio.

³⁵ Mia ea tivelinio na meuliano bereio den nam̃ariano nei, mia tealo abika jibe nei, aber “Mia ala tomu nam̃ariano nalo atumolu bereio tumabe?” Peli mia avika tibe nei aver “Nalo napano am̃arm̃aro kirisiou ruei, mia atumolu bereio vija mokotenalo nalo na jum̃abe bereio?”

³⁶ Mia vikadeniano nalo na jibe nei, abe toro kiano vikadeniano napano maka jikia vite. Ver rosidomii kurukuti likiliki nalo napano roju romebijaio, mia rojev verdopeiano nene. Bogo napano jau komebija kurukuti na vite tai ban ea borotano, komijikia ruei ka mia kurukuti nene monoka riminunu, monoka rim̃aro, mia iorou, mia toti vou mijikia moluo eaio. ³⁷ Vite napano komebijaio, naio be kurukuti tai ga napano mia toa borotano, mia vite napano mia rimoluo rive terivou bereio, naio be todolu tai. ³⁸ Jibe napano kojo komebija kurukuti kinkin nalo, naruei Atua mila abe kialo toti vou kinkin nalo, ³⁹ a beberare bunu ka tenalo napano ameul, napano mokotenalo nalo abe ve dolu kalo. Sunbue dolu tai joa toro mokotenano, a temeul nalo na tano, na tei, p̃eli na vio yauo, nalo abe kialo sunbue kinkin

nalo. ⁴⁰ Ana temeul nalo nei, mokotenalo kinkin nalo abe dolu laka ka mokotenano vite kinkin napano aju tiniabene, ⁴¹ jibe m̃erenio, a siberio, a m̃arvitano nalo. Ea nalo tolu nei, tai mirano dolu ka tai, a be verare bunu ka tivelinio na m̃arvitano nalo, napano tai, mirano dolu ka tai.

⁴² Mia vite nalo nei nonovio, romial ka Atua mila abeve dolu laka, a tena jibe kijokijo tai na mokotenado vou, napano kito napano ram̃arm̃aro, napano romijikia rodu bogo ka rotumolu romeul bereio. Mokotenado rivan ea bulukuṗili na borotano, tibe kurukuti tai napano amebijaio, napano monoka riminunu, mia iorou, mokotenado vou napano riyotuba, mia maka rijikia rimei rivova bogo tai. ⁴³ Mokotenado napano ban ea borotano, romialio bova, a buru kokorovio, ana mokotenado vou napano riyotuba iorou, mia roialio kirinovo, jikili vatitigio.

⁴⁴ Vite napano van ea borotano, naio be terati na kito ea tivelinio na mokotenado ga, mia vite napano riyotuba iorou, naio be terati na kito ea tivelinio na niunudo. ⁴⁵ A bunu, romijikia rosidomii toro moti nei napano Atua jiio, napano be Atam, bija Atam na maariano napano midu joa yetemeriba, napano be Kristo. Iliano tai berenio ber Atam, Atua jii naio binimei bija mokotenano tai napano meul, ana Kristo, Atua miila naio binimei bija niununo tai napano be burupati na meuliano.

⁴⁶ Jakii nina, romial ka vite na tivelinio na mokotenano, binimei beamu, mia vite na tivelinio na niununo, binimei maariano. ⁴⁷ Toro na beamu nei Atam, Atua mijilar naio ea

borotano na yetemeriba nei, mia toro juo nene nei Kristo, Atua miilalar naio ea vio mave binimej. ⁴⁸ Naruei kito tomu dolu nalo, kito napano robe na yetemeriba nei, romidu toro moti na yetemeriba nei kiano bajago, mia kito napano robe na vio mave, romidu nana binimej ea vio mave kiano bajago. ⁴⁹ A kito napano romonea, beamu romidu toro na yetemeriba nei mirano, mia vonganei, romidu toro na vio mave mirano. ⁵⁰ Bilbilu nalo, tenalo napano maluvo ea yetemeriba ga, jibe ka mokotenado, maka rijikia riva joomo ea Atua kiano navenatuboiano mave, a tenei napano mia rivakovio, maka jikia riva rivokar vio napano mia to tobo to.

⁵¹ Ana mia tunãabe ka namoneano nalo napano ameul kia ea bogo napano Kristo rimej bereio? Vite na, tomu miroano maka ajikiaio, ana mia kinio neberii memedu ban kamiu. Ee, be riano ka kito namoneano tealo mia rañarmãaro re ea yetemeriba nei, mia ea bogo na, vaarakurano ga, tibe vio bijiio, niabedo viligio. ⁵² Jibe ka napano rojetavoko mirado bogo bulati kirisofeli ga, mia rotabujo ka vaarakurano ga sime duo rivio, a mia namoneano nalo napano añarmãaro ruei mia atarabujo ameul bereio vija mokotenalo vou, a kito bunu napano romeul kia ea bogo na, mokotenado bunu rive terivou. ⁵³ Mokotenado moruo monoka riviligio tibe na, bior napano tena borotano monoka rimej rive tena vio mave, a tena ñariano monoka rimej rive tena mia rimeul tulaka. ⁵⁴ Mia bogo napano kito rojev mokotenado vou tibe na, mia rila iliano tai na

Vivitauiano Moruo rimei rive riano laka, napano berinavo

“Meuliano na Atua kiano moroano bar bulag moroano na m̃ariano nalo.” Ais 25:8

⁵⁵ Ea bogo na, mia kito reielkuei vite nei m̃ariano, rover tibe nei, rover

“Mariano, jau kojidom koto mave, mia vonganei kiamo sebi m̃aro garuei. Kiamo m̃arbutoto ka tulu kumemi jo be vonganei?” Osea 13:14

⁵⁶ Mia kito roil tibe na bior ka tubo-iano napano jo, naio jian moroano ban bajago na kariano joomo ea kiado meuliano, napano mila na robinimej jibe tomu na lakokorov tuboiano, a bajago na kiado kariano nei jian moroano ban m̃ariano na jibe m̃arbutoto napano mijikia tulu kito ram̃arm̃aro. ⁵⁷ Mia siva toru ka Atua, bior napano naio mila kiado Tubo Yesu Kristo napano mije loa moroano na tuboiano a moroano na kariano a moroano na m̃ariano, mila robokar meuliano nei napano maka rijikia ribisi bogo tai.

⁵⁸ Bilbilu novo nalo, bior napano Atua mila kirinovo ban kito jibe nei, kamiu kuvitu sikili, kuvikulkulu re tanea vio, a kuvikar rivu ka kuvim̃au Tubo kiano vija kenemiu moroano momou. A bogo na kumitu kumila jibe na, bo ka kuvitu kuvisidomii ka kenemiu im̃auano nei maka tena iakurano, ana mia monoka rivar m̃arati tibe napano Tubo naio jidomio.

16

Veru na asuvanio van namoneano nalo na vio Yerusalemo

¹ Kiniou nojidom nesian iliano tealo van kamiu ea tivelinio na kuvarbijio veru na ka rijai tomu na moneano nalo na Yerusalemo, napano abiviuo bogokouo, abe taliñasa laka ea bogo nei. Nejian iliano jibe na ban lotuano nalo reraio ea tanobuku nei Kalesia ruei, mia vonganei nojidom neverial ka kamiu bunu. ² Nojidom never tibe nei, ka kuvitu re ga tibe na kario kuvisuvan veru bogo napano noyotuba kean kamiu, mia nojidom ka tikar vonganei, ea bogoti moti na sude nonovio, kamiu veve terakurano monoka kuvar torogio ve telisu na venia napano kumijevio, a monoka kuvar vatitigio tu. ³ Mia bogo napano neviedu, mia rotikar ka rovarvar veru nalo nene rimei vio takurano, a mia kuvitan ea kamiu tealo ka avar jidomiano nei riva Yerusalemo. A mia kiniou novivitauiã mñesi nalo tai ka avario riva van namoneano nalo na yako, ka verial kamiu vanlo. ⁴ Maka nejikia vo mia bo ka kiniou vijalo ðeli makanio, mia neial vonio tena iorou.

Pol kiano ñarabo

⁵ Bo ga, kiaku ñarabo jibe nei, ber kiniou nojidom nesel ea tanobuku nei Masetonia beamu, a karina mia noyotuba kean kamiu. ⁶ Maka nejikia vatitig vo ka mia noto vija kamiu rivokar bogo vaio, ana nojo nojidomii ka noto vija kamiu ea bogo na niavo napano ju ka rimei, a kario ka nina, kumijikia kuvitii kiniou bereio ea kiaku ñarabo, ka navan ea vio vabe bereio na navan eaio. ⁷ Maka nosidom nesel ea kamiu vonganei napano nojo naba Masetonia, bior tibe

na mia noto bogo ve telisu laka, ana mia navan yako beamu, karina nevedu, bior ver Tubo rijamo, nojidom ka noto vija kamiu vesiou kija. ⁸ Vonganei nojo Eveso, a mia noto kea ea vio na navo, rivokar bogo na Jokoluolu na Marayuŭi Vou ribisi. ⁹ Be bogo dulu miroano laka kia ga ka nala iűauano novo ea vio nei vo, a vite tai bunu, mia uolu nalo miroano ajua vio nei, mia maka nejikia mia netaluvo den vio nei nagi.

¹⁰ Ver kamiu kuvial napano Timoti riyotuba kean kamiu, neber bo, kamiu kuvijuku rivu ka naio, kuvila rijog rivu ka to vija kamiu, bior napano naio jo mila Tubo kiano iűauano, beverarei ka na nojo nemilaio. ¹¹ Kamiu kuvituvan re ka tomu tealu avitii rivova ka naio, ana mia kuvitikar vatitig naio ea bajago na tuűaro, karina kuvidu naio toa kiano műarabo ka naio mijikia rimei ea kiniou rivu, bior napano nojo rorea naio bija kuruado dolu nalo ka asel ea vio nei.

¹² Ea tivelinio na kuruado nei Apolos, nebika kirisikili ban naio ka takisor kuruado dolu nalo nei ayotuba kean kamiu, mia kiano jidomiano kirisikili ka nina maka kiano bogo rimemedu ka rimei. Ana verver ve kiano bogo, űeli mia naio riviedu vonga iorou.

¹³ Bilbilu nalo, vaataro ka kiaku iliano ribisi, mia nojidom nover ka kamiu ka kuvitikar vatitig kamiu, kuvitu sikili vatitigio ea kiado moneano, kumemebiju re ka vite ninio, a kuvisikili. ¹⁴ A vite nonovio napano kumilaio, monoka kuvilaio ea bajago na tinietiiano.

¹⁵ Bo ka kamiu kuvitilubar Stevanas nei vija kiano torogio nalo, vija iñauano napano aju amilaio. Ea tomu nonovio nalo ea kenemiu tanobuku nei Akaia, nalo na naruei napano abe moti ka amonmonea. Mia karina, iorou ka amonea, aju amila iñauano novo laka, aju amija namoneano nalo toru binimei bokar banei.

¹⁶ Tomu novnovo nalo jibe nei, bo ka kuvitiri bulaglo ka avuru m̃arabo ka kamiu, a bo ka kuvatove bunu ka tomu dolu nalo napano kumim̃au vei bijalo. ¹⁷ Stevanas nei jel ea vio nei ruei, naio binimei bija Vojunatas naljuo Akaikas, a nejaaro toru ka nalo tolu. Nalo aju amija vatitig kiniou ka vite telabo, beberare ga ka napano kamiu bunu kumijikia kuvila ver kamiu kuvitua vio nei. ¹⁸ Nalo tolu nei amila bo ban kamiu ruei, mia bogo na abinimei ea vio nei amila kiniou bunu nomijog bo laka, amidular kiaku jidomiano. Bo ka kamiu kuver siva ve toru vanlo bior kialo iñauano jibe na.

¹⁹ Lotuano nalo reraio ea tanobuku na Esia, aberinavo aju ajidomii kamiu laka. A kiado bilbilu juo nei, Akuila naio koano Prisila, bija taara na lotuano na ea kunualo, nalo aber kavijo bo ñeli bogiano bo ban kamiu ea Tubo siano.

²⁰ Kiado bilbilu nalo ea vio nei ajaaro ka aviviuo kamiu ea m̃esi nei, a kamiu bunu, bogo nonovio napano kuviviuo kamiu, bo ka kuvitu kuvanjumemiu van kamiu a kuviniomo babibiniomiu, ka kuvisaaro ka kamiu vija jidomiano novo.

²¹ Mia jikar ea vio na telisu nei, kiniou Pol nojo nobokar vovojulu nojo nobivitau ka nesian

kiaku iliano maariano van kamiu. ²² Kamiu monoka tiniemiu tii Tubo ve riano, ver makanio, toro napano maka tinien tiio, verikariano na m̃ariano joa naio. Nojo nobolkouo jibe nei, neber Tubo Yesu, neber bo jau komei soṽeli, ²³ a nojo nobolkouo bior kamiu bunu, ka Tubo Yesu kiano tiniememiano to vija kamiu. ²⁴ A jibe bogo nonovio, nemijikia never ea Kristo Yesu siano ka kiaku tinietiano ban kamiu toru laka ju.

Kiaku m̃esi maaro ga ea vio nei,
Kiniou, Pol.

Verikariano Vou Na Baki
The New Testament in the Baki language of Epi,
Vanuatu
Le Nouveau Testament en Baki langue de l'île d'Épi
au Vanuatu — Niutestamen long Baki lanwis, blong
Epi Aelan, Vanuatu

copyright © 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Baki

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

f1528695-aae7-544e-aadd-9084a3830ae4